

W/S 82637



การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการ  
พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง  
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม



โสภา สีตาโคตร

|  |
|--|
| หอสมุดสถาบันราชภัฏมหาสารคาม            |
| วันรับ.....                            |
| วันลงทะเบียน.....                      |
| เลขทะเบียน..... ๑. 183785              |
| เลขเรียกหนังสือ..... 307.72 ศษ๖๒๓ ๒๕๕1 |

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

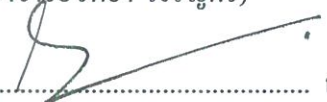
พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา  
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา  
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้

**คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์**

  
..... ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์  
(อาจารย์วิชา เจริญศิริ)


  
..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์  
(อาจารย์ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ)

  
..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์  
(อาจารย์บุภาพร ชูภาส)

  
..... ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัยสอบวิทยานิพนธ์  
(ดร.อดุลย์ศักดิ์ สุนทรโรจน์)

  
..... ผู้ชำนาญการสอบวิทยานิพนธ์  
(รศ.ดร.แสงจันทร์ ศรีประเสริฐ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

  
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(ผศ.ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

วันที่.....เดือน 2.8.11.ย. 2551 พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์วิทยา เจริญศิริ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ อาจารย์ยุภาพร บุภาศ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้จัดทำจึงขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.แสงจันทร์ ศรีประเสริฐ ผู้ชำนาญการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร. อดุลยศักดิ์ สุนทรโรจน์ ผู้แทนจากบัณฑิตวิทยาลัยสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่าน

ขอขอบพระคุณนายประทีป ฤทธิกุล นายอำเภอโกสุมพิสัย นายวิรัตน์ ดอนนอก ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายบริหารงานปกครอง นายพงษ์ศักดิ์ คณะมะ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ และให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งผู้วิจัยใคร่ขอแสดงความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่กรุณากรอบแบบสอบถามตลอดจนผู้นำหมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณบุคคลที่อยู่เบื้องหลังที่สำคัญคือ คุณแม่อำนวย สุพวงแก้ว และนายยุทธการ สีลาโคตร ที่เป็นกำลังใจสำคัญ เป็นผู้คอยช่วยเหลือสนับสนุนร่างกาย แรงใจ กำลังทรัพย์จนทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

คุณค่าของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้า แก่ผู้ที่มีความสนใจเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

โสภา สีลาโคตร

**ชื่อเรื่อง** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

**ผู้วิจัย** โสภา สีลาโคตร **ปริญญา** รปม.

**คณะกรรมการที่ปรึกษา**

|                             |               |
|-----------------------------|---------------|
| อาจารย์วิทยา เจริญศิริ      | ประธานกรรมการ |
| อาจารย์ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ | กรรมการ       |
| อาจารย์ยุภาพร युภาศ         | กรรมการ       |

## มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2551

### บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 337 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Quota sampling) และแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมุติฐานสถิติที่ใช้เปรียบเทียบตามหลักสถิติ F-test (One-Way ANOVA) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### ผลการวิจัยพบว่า

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา พบว่าโดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

ผลการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาแตกต่างกันในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน ส่วน อายุ ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานสถิติที่ใช้เปรียบเทียบตามหลักสถิติ ที่กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมประชาคม ให้มากที่สุด เพื่อร่วมรับฟังปัญหา แสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอโครงการ ตลอดจนทั้งร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ควรยึดหลักเกณฑ์ความต้องการของประชาชนเป็นหลัก และโครงการที่ดำเนินการควรเป็นโครงการที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในหมู่บ้านมากที่สุด ผู้นำชุมชนควรวางตัวเป็นกลางไม่เอนเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และติดตามผลเพื่อให้เกิดความโปร่งใส

**Title** The Participation of Villagers in Co-operation in Capacity Development of SML Project in Ban Paeng Sub-District, Kosumpisai District, Maha Sarakham Province

**Author** Mrs. Sopa Srilakhoat **Degree** M. P.A

**Advisors** Mr. Witaya Charoensiri Chairman  
Mr. Songsak Jeerasombat Committee  
Ms Yupaporn Yupas Committee

**Rajabhat Maha Sarakham University, 2008**

### **Abstract**

The objective of this research was to analyze and compare the level of the participation of villagers in co-operating the capacity development of the SML project regarding sex, age and educational background and also find out the suggestion for the capacity development of the SML project in Ban Paeng Sub-District, Kosumpisai District, Maha Sarakham Province. The study focused on 4 issues of the participation: making a decision, management, benefits, and follow-up. The sample subjects were three hundred and thirty seven villagers in Ban Paeng Sub-District, Kosumpisai District, Maha Sarakham Province. They were selected by quota sampling and simple random sampling technique. The data were collected by a closed-end questionnaire and opened-end questionnaire. The research statistics used were mode, percentage, mean, standard deviation, F-test (One-Way ANOVA).

### **Results of the research were as follows:**

According to the data, it was found that the average level of the participation of the villagers in co-operating the capacity development of the SML project regarding four issues was moderate. The high level of four issues were the participation in benefits, management, making a decision and follow-up respectively.

In regard to the sex, age and educational background, it indicated that the average level of the participation of the villagers in co-operating the capacity development of the SML project regarding the different sex and educational background was not significantly different at the .05 level. Whereas, the average level of the participation of the villagers in co-operating the capacity development of the SML project regarding the different age was significantly different at the .05 level.

In conclusion, the findings indicate that the villagers should be encouraged to participate in co-operating the capacity development of the SML project based on needs of the villagers such as sharing ideas, proposing a new project and follow-up operation . The leader of community should be also a good representative



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## สารบัญ

| หัวข้อ   | หน้า |
|--|------|
| บทคัดย่อ.....                                    | ก    |
| Abstract .....                                   | ค    |
| กิตติกรรมประกาศ .....                            | จ    |
| สารบัญ .....                                     | ฉ    |
| สารบัญตาราง.....                                 | ณ    |
| <b>บทที่ 1 บทนำ</b>                              |      |
| ภูมิหลัง.....                                    | 1    |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....                     | 4    |
| สมมติฐานของการวิจัย.....                         | 4    |
| ขอบเขตการวิจัย.....                              | 5    |
| นิยามศัพท์เฉพาะ.....                             | 5    |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....                   | 7    |
| <b>บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</b>    |      |
| 1. โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML..... | 8    |
| 2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท.....              | 19   |
| 3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชน .....            | 22   |
| 4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....             | 25   |
| 5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ.....     | 33   |
| 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                    | 35   |
| 6.1 งานวิจัยในประเทศ.....                        | 35   |
| 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....                      | 41   |
| 7. กรอบแนวคิดในการวิจัย .....                    | 43   |



## สารบัญ (ต่อ)

| หัวเรื่อง   | หน้า |
|---|------|
| <b>บทที่ 3</b> วิธีดำเนินการวิจัย                   |      |
| 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....                     | 44   |
| 2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....             | 46   |
| 3. วิธีการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... | 47   |
| 4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....                     | 49   |
| 5. การวิเคราะห์ข้อมูลการนำเสนอผลการวิจัย.....       | 49   |
| 6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....             | 50   |
| <b>บทที่ 4</b> ผลการวิเคราะห์ข้อมูล                 |      |
| 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....                        | 51   |
| 2. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....         | 51   |
| 3. ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล.....               | 52   |
| 4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....                        | 53   |
| <b>บทที่ 5</b> สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ       |      |
| 1. วัตถุประสงค์การวิจัย.....                        | 71   |
| 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....                  | 71   |
| 3. การวิเคราะห์ข้อมูล.....                          | 72   |
| 4. สรุปผลการวิจัย.....                              | 72   |
| 5. อภิปรายผล.....                                   | 73   |
| 6. ข้อเสนอแนะ.....                                  | 77   |
| <b>บรรณานุกรม</b> .....                             | 79   |

## สารบัญ (ต่อ)

| หัวข้อ   | หน้า |
|--|------|
| ภาคผนวก.....   | 88   |
| ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....                      | 89   |
| ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ..... | 97   |
| ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์.....                     | 100  |
| ประวัติผู้วิจัย.....                                       | 106  |



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## สารบัญตาราง

| ตารางที่ |   | หน้า |
|----------|---|------|
| 1        | รายชื่อหมู่บ้านจำนวนครัวเรือน และประชากร ตำบลแพง พ.ศ. 2551.....   | 18   |
| 2        | จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....   | 46   |
| 3        | ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....   | 53   |
| 4        | ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน.....   | 55   |
| 5        | ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ.....                                      | 56   |
| 6        | ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน.....                                     | 58   |
| 7        | ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ .....                                      | 60   |
| 8        | ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ<br>แก้ไขปัญหา .....                 | 62   |
| 9        | ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมที่มีเพศ แตกต่างกัน .....                                    | 64   |
| 10       | ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มี อายุ แตกต่างกัน .....                                       | 65   |
| 11       | ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่มี อายุ แตกต่างกัน ด้านการมีส่วนร่วม<br>ในการดำเนินงาน.....  | 66   |
| 12       | ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่มี อายุ แตกต่างกัน ด้านการมีส่วนร่วม<br>ในผลประโยชน์.....    | 67   |
| 13       | ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีระดับการศึกษา<br>แตกต่างกัน โดยรวม และรายด้าน..... | 68   |
| 14       | ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชน.....  | 69   |

# บทที่ 1

## บทนำ

### ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศส่วนมากมักเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง การพัฒนาขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจสูงสุดทางการบริหาร เป็นผู้คิดและตัดสินใจ แล้วสั่งการให้ผู้อยู่ใต้อำนาจนำไปดำเนินการเป็นทอด ๆ จนกระทั่งถึงประชาชน ซึ่งเป็นลำดับต่ำสุด และเป็นผู้รับผลจากการตัดสินใจหรือผลจากการพัฒนาตามแนวทางนั้น โดยไม่มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการความคิดเห็นหรือโต้แย้งใดๆ การพัฒนาในรูปแบบดังกล่าวนำมาซึ่งความเจริญของประเทศรวมถึงประชาชนได้มากพอสมควร ทำให้ประเทศชาติมีทิศทางการที่ชัดเจนเป็นรูปแบบเดียวกันเหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศในระบอบเวลานั้น ๆ ที่คนในชาติยังมีการศึกษาและมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย แต่ก็มีจุดอ่อนบางประการ อันได้แก่ การบริหารและพัฒนาในรูปแบบสั่งการเป็นรูปแบบหรือบล็อกเดียวกันทั้งประเทศ ถึงแม้จะมีความเหมาะสมกับชุมชนของประเทศเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่สอดคล้องเหมาะสมกับบางพื้นที่ บางชุมชน ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในบางพื้นที่ จนบางครั้งอาจก่อปัญหาหรือก่อให้เกิดความขัดแย้งในแนวนโยบายโดยรวม ซึ่งผู้บริหารประเทศในระดับสูงเห็นปัญหาและความแตกต่างระหว่างพื้นที่เหล่านี้ ได้หาวิธีการและรูปแบบในการพัฒนามาเรื่อยๆ เป็นลำดับ (เสรี ศรีหะไตร. 2547 : 1)

ดังจะเห็นได้จากในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 - 8 รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาจากการสั่งการรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศ มาเป็นการให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และเสนอความต้องการของชุมชนมากขึ้น ในระยะนี้รัฐบาลได้สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาคนเป็นเป้าหมายหลักภายใต้หลักการที่ว่า เมื่อประเทศจะพัฒนาให้มีความเจริญได้ ต้องพัฒนาคนก่อน เพราะคนคือผู้ที่จะทำให้ประเทศชาติ ท้องที่และชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า รัฐบาล จึงมุ่งเน้นนโยบาย โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา รูปแบบการบริหารยึดปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่เป็นหลัก แนวคิดโดยรวมของการพัฒนาประเทศปรับเปลี่ยนจากการสั่งการจากผู้มีอำนาจ เป็นให้คน

ศูนย์กลางการพัฒนา รูปแบบการบริหารยึดปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่เป็นหลัก แนวคิดโดยรวมของการพัฒนาประเทศปรับเปลี่ยนจากการสั่งการจากผู้มีอำนาจ เป็นให้คนในท้องถิ่นมีส่วนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเอง สนับสนุนงบประมาณลงไปในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาของพื้นที่ผ่านหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การแก้ปัญหาตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่ และมีความคล่องตัวมากขึ้น แก้ปัญหาได้เร็วขึ้น โดยตั้งเป้าประสงค์ไว้ว่า พื้นที่และชุมชน จะสามารถพึ่งตนเองในการพัฒนาได้ เมื่อชุมชนดำเนินการได้ด้วยตนเองแล้ว จะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็ง ของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโดยมีคนเป็นศูนย์กลาง และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในสังคม/ชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทได้มีการรวมตัวกันเพื่อดำเนินการพัฒนา และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้ร่วมคิด ร่วมทำ ตลอดจนร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาในชุมชนระดับต่าง ๆ การพัฒนารูปแบบดังกล่าวนี้ได้ช่วยให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ มีกิจกรรมที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ ได้เรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยใช้พลังของคนในชุมชน เกิดประสบการณ์ และประโยชน์ต่อคนในชุมชน (พรรรถทิพย์ เพชรมาก. 2547 : 2-3)

จากนโยบายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาตรงกับความต้องการของคนในชุมชน กระบวนการบริหารและพัฒนาจึงเปลี่ยนไป กล่าวคือ การพัฒนาจะลดการสั่งการจากผู้มีอำนาจ มาเป็นการให้ชุมชนเสนอปัญหาและความต้องการไปยังผู้บริหาร แล้วฝ่ายผู้บริหารปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้การพัฒนาและแก้ปัญหาของพื้นที่ให้เป็นไปตามความต้องการของคนในชุมชน จากนโยบายและแนวทางดังกล่าว รัฐบาล พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2548 – 2549) ได้นำโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายจัดความยากจนของรัฐบาล และต้องการเห็นความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน ในการพัฒนาศักยภาพและคิดวิเคราะห์ทำงานเป็นหมู่คณะ เพิ่มขีดความสามารถของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาส่วนรวม และพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยประชาชนเป็นผู้จัดตั้งคณะทำงาน กำหนดรูปแบบการดำเนินงาน บริหารจัดการ จัดลำดับความสำคัญ ตลอดจนความเร่งด่วนของปัญหาด้วยตนเองอย่างสอดคล้องกับความต้องการของ

คนส่วนใหญ่ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่คนในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีส่วนราชการส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และองค์กรเอกชนอื่นให้คำปรึกษา แนะนำและ ประสานงาน

ในปี พ.ศ. 2548 อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ดำเนินงานตามโครงการ พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ทั้งหมดจำนวน 17 ตำบล 230 หมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ คัดเลือกมา 1 ตำบล คือ ตำบลแพ่ง จำนวน 16 หมู่บ้าน ขณะนั้นเพื่อให้การดำเนินงาน สำเร็จและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ อำเภอโกสุมพิสัย ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML โดยการนำของหน่วยราชการหลาย หน่วยงานร่วมกันลงพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมาย แต่หมู่บ้าน/ ชุมชน ยังไม่มีการดำเนินการด้วยตนเอง และเข้มแข็งพอที่จะดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง บางครั้ง เกิดความขัดแย้งกันเองระหว่างประชาชนในหมู่บ้าน และองค์กรปกครองท้องถิ่นที่กับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงทำให้เกิดความขัดแย้งกัน ในชุมชน เช่น

การดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML บ้านหนองเขื่อน หมู่ที่ 2 ตำบลเขวาไร่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 250,000 บาท จัดทำโครงการร้านค้าชุมชน โดยการจัดสร้างร้านค้า และซื้อสินค้าเข้าร้าน โดยมี ค.ต.สวัสดิ์ ศิริเม็งราช เป็นประธาน ดำเนินงานโครงการ และดูแลรับผิดชอบการ ดำเนินงานในร้านค้า โดยจัดสรรผลกำไรให้ผู้รับผิดชอบขายสินค้าในร้านจำนวนร้อยละ 25 ปีแรกที่ดำเนินงานโครงการมีการปันผลกำไรจากการดำเนินงาน แต่ในปีที่ 2 ผลการ ดำเนินงานโครงการแจ้งว่า ไม่มีการปันผลกำไรจากการดำเนินงาน เนื่องจากการดำเนินงาน ขาดทุน ต่อมา มีหนังสือร้องเรียนการดำเนินงานโครงการร้านค้าชุมชนจากรายครัวในหมู่บ้าน ว่าในการดำเนินงานโครงการร้านค้าชุมชน ราษฎรบางส่วนไม่ได้ร่วมเป็นสมาชิกของร้านค้า และในการดำเนินงานไม่โปร่งใส จึงขอความร่วมมือให้อำเภอมาตรวจสอบข้อเท็จจริงใน การดำเนินงาน (ที่ทำการปกครองอำเภอโกสุมพิสัย : 2550)

การดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML บ้านโนนเมือง หมู่ที่ 12 ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 250,000 บาท จัดทำโครงการร้านค้าชุมชนในหมู่บ้าน มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงาน ของโครงการ ว่าผู้รับผิดชอบดูแลร้านค้าชุมชนของหมู่บ้าน ไม่โปร่งใส ดำเนินงานไม่มีผล กำไรจากการดำเนินงาน ตลอดทั้งทุนในการดำเนินงานยังไม่เหลือ ราษฎรบ้านโนนเมือง

2. ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแพงที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

### ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชน ในการทำงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 16 หมู่บ้าน 2,140 ครัวเรือน

2. ขอบเขตด้านประชากร คือผู้แทนครัวเรือนที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 16 หมู่บ้าน 2,140 ครัวเรือน โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 337 คน

### 3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษาของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

### 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 16 หมู่บ้าน จำแนกได้ 4 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

3.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมมือ การทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้าร่วมรับผิดชอบ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

ต่อสังคมเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย

**1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ** หมายถึง การเสนอสภาพปัญหาของชุมชน การนำเสนอความต้องการของชุมชน การนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน การตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน การตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน กำหนดนโยบายในการดำเนินงาน ของประชาชน การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ และการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นหลักในการพัฒนา การทบทวนวิสัยทัศน์ หรือแผนชุมชนของหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีประชาคมเพื่อร่วมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนภายหลังการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านแล้วเสร็จ ตลอดจนร่วมเสนอ และคัดเลือกโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML

**1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

**1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์** หมายถึง การได้รับความสะดวกสบาย ได้รับผลประโยชน์ ได้ความรู้ ได้ความไว้วางใจ ความเคารพนับถือจากผู้อื่นจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ตลอดจนได้รับการสนับสนุนด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากการมีส่วนร่วมในการได้รับความปลอดภัยจากการดำเนินงานด้านการอยู่เวรยามรักษาความสงบเรียบร้อย จากประชาชนในหมู่บ้าน

**1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา** หมายถึง การตรวจรับ การจัดซื้อจัดจ้าง ตรวจสอบความถูกต้อง ควบคุม ดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ ควบคุมแต่ละกิจกรรมให้ดำเนินการเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ใช้จ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมให้ประหยัด และคุ้มค่าที่สุด ตรวจสอบเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินให้ถูกต้อง การนำเสนอข้อเรียกร้องเกี่ยวกับความบกพร่องในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

**2. โครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML** หมายถึง โครงการที่ภายใต้การนำของรัฐบาลยุค พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ริเริ่มให้มีการจัดสรรงบประมาณ โดยตรง เพื่อประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนได้นำไปแก้ไขปัญหา



ส่วนรวม เพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน โดยประชาชนเป็นผู้บริหารจัดการเอง ร่วมคิด ร่วมทำ และถือเป็นอีกขั้นหนึ่งในการพัฒนาประชาธิปไตย

2.1 หมู่บ้าน/ชุมชนขนาดเล็ก S (Small) หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่ตั้งแต่ 101 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 500 คน ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวน 200,000 บาท

2.2 หมู่บ้าน/ชุมชนขนาดกลาง M (Medium) หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่ตั้งแต่ 501 ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 1,000 คน ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวน 250,000 บาท

2.3 หมู่บ้าน/ชุมชนขนาดใหญ่ L (Large) หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 1,001 คนขึ้นไป ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวน 300,000 บาท

3. หมู่บ้าน/ชุมชน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2547 ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 16 หมู่บ้าน

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นสารสนเทศ แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML และผู้สนใจทั่วไป สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พพพ.) และโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ซึ่งสามารถนำไปบูรณาการเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนการดำเนินงานของหมู่บ้าน/ชุมชนในเขตพื้นที่อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ให้สามารถดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายที่กำหนด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐานครอบคลุมเนื้อหาในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท
3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

### โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML

#### 1. ประวัติความเป็นมาของโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML

โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML เป็นหนึ่งในนโยบายขจัดความยากจนของรัฐบาล พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2548 – 2549) เป็นโครงการที่ ต้องการเห็นความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมตัดสินใจ แก้ไข ปัญหาส่วนรวม และพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยประชาชนเป็นผู้จัดตั้งคณะทำงาน กำหนด รูปแบบการดำเนินงาน บริหารจัดการ จัดลำดับความสำคัญ ตลอดจนความเร่งด่วนของปัญหา

ด้วยตนเองอย่างสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ เพื่อประโยชน์สูงสุด แก่คนในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีส่วนราชการส่วนกลางส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาและองค์กรเอกชนอื่นให้คำปรึกษา แนะนำและประสานงาน

## 2. ลักษณะสำคัญของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML

2.1 เป็นโครงการที่ตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานว่า ประชาชนเป็นผู้มีศักยภาพ มีความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ และมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

2.2 เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของคนให้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ ทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนในชุมชน ในการมีส่วนร่วม ตั้งแต่การตัดสินใจ บริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ ตลอดจน แก้ไขปัญหา ในหมู่บ้าน/ชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เป็นโครงการที่เน้นความร่วมมือของทุกฝ่าย โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน ให้คำแนะนำ โดยมอบอำนาจการตัดสินใจ พิจารณาโครงการให้เป็นของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ เพื่อประโยชน์สูงสุดของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน

## 3. ความหมายโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML

เป็นโครงการที่ภายใต้การนำของรัฐบาลยุค พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ริเริ่มให้มีการจัดสรรงบประมาณโดยตรง เพื่อประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนได้นำไปแก้ไขปัญหาส่วนรวมเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน โดยประชาชนเป็นผู้บริหารจัดการเอง ร่วมคิด ร่วมทำ และถือเป็นอีกขั้นหนึ่งในการพัฒนาประชาธิปไตย

## 4. เป้าหมายของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML

เป้าหมายสำคัญของโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML คือ การให้งบประมาณแก่ประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหา/ สร้างประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน หรือเพื่อเอื้อต่อการมีอาชีพและการมีงานทำของส่วนรวม ซึ่งแตกต่างอย่างชัดเจนกับเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ที่เน้นการให้งบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะกลุ่ม / ปัญหา

รายบุคคลในลักษณะของสินเชื่อรายบุคคล / สินเชื่อเฉพาะราย (Personal Loan) นอกจากนี้ รายละเอียดอื่น ๆ ของโครงการ SML และกองทุนหมู่บ้านแยกแตกต่างกันอีกด้วย เป็นการ แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า โครงการ SML ไม่ได้ซ้ำซ้อนกับกองทุนหมู่บ้าน ๆ แต่หาก เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือเพิ่มเติมที่ช่วยเสริมกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนแก่ประชาชน ของรัฐบาล พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี (2547 : 3-4) ได้กล่าวว่า เป้าหมายของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML ประกอบด้วย

- 4.1 เป็นเงินอุดหนุน โดยตรงสู่ประชาชน
- 4.2 เป็นเงินอุดหนุนในรูปแบบของการรวมกลุ่มของชาวบ้านโดยตรง
- 4.3 เป็นการลงทุนพัฒนาทรัพย์สินสาธารณะ (Public goods) ที่ก่อให้เกิด

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจแก่ประชาชนโดยรวมในหมู่บ้าน/ชุมชน (Socio economic) แต่เป็น สิ่งที่เอกชนยังไม่สนใจ ที่จะลงทุน

4.4 เป็นการนำไปใช้จ่ายในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ของ ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนซึ่งแสดงให้เห็นทิศทางความต้องการด้าน โครงสร้างพื้นฐานและ บริการของหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น

4.5 เพื่อการแก้ไขปัญหา/ สร้างประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน หรือเพื่อ เอื้อต่อการมีอาชีพและการมีงานทำ

4.6 คุณภาพชีวิต (Quality of life) ของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนดีขึ้น (ตาม ศักยภาพและความต้องการ)

4.7 เป็นเครื่องมือให้หมู่บ้านมี “เสียง” (Voice) ที่เข้มแข็งอันจะนำไปสู่การ พัฒนา / แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนตามความต้องการที่แท้จริง (Demand) ของประชาชนใน หมู่บ้าน/ชุมชน

4.8 เตรียมความพร้อมของประชาชนในการเรียนรู้การบริหารจัดการตนเองตาม แนวทางการกระจายอำนาจ

## 5. อาสาสมัครพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน

### 5.1 หน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน

อาสาสมัครพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน คือ ตัวแทนของภาคการศึกษา ที่ ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยอาสา SML จะทำหน้าที่หลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 5.1.1 สร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนเข้าร่วมดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML
- 5.1.2 ร่วมสังเกตการณ์การประชุมประชาคมของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อบันทึกและจัดเก็บข้อมูลส่งให้สถาบันการศึกษา และสำนักงาน SML
- 5.1.3 ลงพื้นที่ในหมู่บ้าน /ชุมชนเพื่อติดตามและจัดเก็บข้อมูลความคืบหน้าในการดำเนินโครงการ SML
- 5.1.4 ให้คำแนะนำ ข้อชี้แจงเบื้องต้น และตอบข้อซักถามของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน (เก็บรวบรวมข้อซักถามและรายงานต่อสถาบันการศึกษาและสำนักงาน SML)
- 5.2 ขั้นตอนการเข้าเป็นอาสาสมัครพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน
- อาสา SML ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการ SML เป็นอย่างดี เนื่องจากต้องเป็นตัวแทนคณะกรรมการ SML เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตอบข้อซักถามแก่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ดังนั้นกว่าจะเป็นอาสา SML ต้องผ่านขั้นตอน ดังนี้
- 5.2.1 สมัครเข้าร่วมโครงการอบรมอาสา SML ในสถาบันการศึกษาที่สังกัดหรือสถาบันการศึกษาในพื้นที่
- 5.2.2 เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ SML
- 5.2.3 ลงพื้นที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมกับสถาบันการศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ SML เบื้องต้นก่อน กำหนดวันจัดประชุมประชาคมของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่จริง

## 6. แผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง

แผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศ ที่ชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนา โดยเน้นการก่อให้เกิดการเรียนรู้ทำให้ชุมชนได้รู้จักตนเอง มีความเข้าใจตนเอง กำหนดอนาคตแนวทางการพัฒนาตนเองและชุมชนได้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน รวมไปถึงการประสานความร่วมมือหน่วยงานภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการดังคำกล่าวที่ว่า “แผนชีวิตชุมชน อนาคตชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน” ยุทธศาสตร์ของการเคลื่อนงานแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง คือ การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน และการสร้างพื้นที่สาธารณะทางสังคมขององค์กร

ชุมชนให้ได้รับการยอมรับทั้งในด้านการปฏิบัติในพื้นที่และระดับนโยบาย โดยกระบวนการแผนชีวิตชุมชน ดังแนวคิดของแกนนำคนสำคัญดังต่อไปนี้ (พรหมทิพย์ เพชรมาก 2547 : 5, 8-9,11)

กำนันสมคิด ศิริวัฒนากุล แกนนำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองระดับชาติเป็นตัวแทนภาคอีสานได้กล่าวว่าหลักคิดสำคัญในการขับเคลื่อนงานแผนแม่บทชุมชนฯ คือ การทำให้ชาวบ้าน ท้องถิ่น ได้ตระหนักร่วมกันว่าแผนแม่บทชุมชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นโดยเอาชุมชนและท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง ที่ผ่านมาชาวบ้านมีโอกาสพัฒนาแต่การพัฒนาต้องอาศัยตนเอง ถ้าหวังว่าจะพึ่งคนอื่นก็จะไม่ประสบความสำเร็จ การกำหนดอนาคตของชาวบ้านนั้นต้องค้นพบตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญ การแก้ไขปัญหของชาวบ้านเน้นการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ

พระครูใบฎีกาชฎิล อมรปัญญา แกนนำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองภาคอีสาน มีแนวคิดเรื่องการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองว่า ภาคประชาชนจะต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง การขับเคลื่อนงานเรื่องแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง เป็นเรื่องที่สำคัญ ไม่ควรวิ่งตามกระแส พื้นที่องภาคประชาชนจะต้องมีจุดยืนเป็นของตนเองและนำพาห่มุ่คณะเดินไปข้างหน้า และจะต้องมีการตรวจสอบตัวเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อหารอยรั่วและซ่อมแซมตัวเองตลอดเวลาอย่างน้อยการทำงานจะต้องเกิดพันธมิตรในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างมากมาย

ติน สื่อสวน ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กล่าวว่า การสนับสนุนให้มีการขับเคลื่อนแผนแม่บทชุมชนโดยเครือข่ายแผนแม่บทชุมชน 4 ภาค เป็นสิ่งที่ดีเพราะแผนแม่บทชุมชนเป็นกระบวนการที่ดี ที่ไม่ใช่การทำเพื่อคนอื่น แต่เป็นการทำเพื่อตนเองแล้วจะส่งผลกระทบต่อระดับประเทศ สิ่งที่ทำอยู่ในปัจจุบันคือ การทดลอง การวิจัย ในเรื่องการบริหารการจัดการงบประมาณโดยภาคประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำหายและต้องการผลงานเพื่อพิสูจน์ตนเองกระบวนการเคลื่อนงาน และบริหารจัดการจะทำให้เจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับภาคประชาชน ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน แต่จังหวะต่อไปภาคประชาชนจะมีบทบาทที่สำคัญมากขึ้น

ดังนั้นในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน /ท้องถิ่น “แผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง” จึงทำให้ชุมชนรู้และเข้าใจตนเอง กำหนดอนาคตของชุมชนท้องถิ่นตนเองได้ และเป็นหนทางที่นำไปสู่การลดปัญหาความยากจนของครอบครัว คือ การลดรายจ่าย สร้างรายได้ ขยายโอกาสการพัฒนาคนในชุมชน และการทำให้ชุมชนได้รับการยอมรับ มีศักดิ์ศรี ทั้งจากระดับชุมชน ท้องถิ่นและการมีพื้นที่ยื่นทางสังคม ภาคประชาชนได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน

## 7. บทบาทของภาครัฐต่อโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML

โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML เป็นโครงการหนึ่งที่เป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อขจัดความยากจนของรัฐบาล ที่รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ต้องการเห็นความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนในการพัฒนา ศักยภาพ และคิดวิเคราะห์ทำงานเป็นหมู่คณะ เพิ่มขีดความสามารถของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ตัดสินใจแก้ปัญหาส่วนรวม และพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ประชาชนเป็นผู้จัดตั้งคณะทำงาน กำหนดรูปแบบการดำเนินงาน บริหารจัดการ จัดลำดับความสำคัญ ตลอดจนความเร่งด่วนของปัญหาด้วยตนเอง อย่างสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่คนในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีส่วนราชการส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และองค์กรภาคเอกชนอื่น ๆ ให้คำปรึกษาแนะนำ และประสานงาน

ดังนั้นส่วนราชการในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ทำหน้าที่ในฐานะที่ปรึกษา และให้การสนับสนุนแก่ประชาชน และประชาชนยังสามารถขอความช่วยเหลือและคำแนะนำได้จากสถาบันการศึกษาที่ประสานงาน SML ในพื้นที่ หรือนักศึกษา อาสาสมัคร SML ได้ และถ้ายังมีข้อสงสัยหรือต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมให้ประสาน โดยตรงไปที่สำนักงาน SML ตำบลเลขาราชการนายกรัฐมนตรี

บทบาทภาครัฐที่จะต้องดำเนินการ ในการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ดังนี้

7.1 นายอำเภอ/ ปลัดอำเภอ/ นายกเทศมนตรี หรือผู้แทน กล่าวเปิดการประชุม ประชาคมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ SML กับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน

7.2 เมื่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รายงานจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมให้ที่ประชุมทราบ ให้นายอำเภอ/ปลัดอำเภอ/นายกเทศมนตรี หรือผู้แทน สังเกตการณ์และสอบถาม จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม

7.3 มอบหมายให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดำเนินการประชุมเพื่อคัดเลือก ผู้อาวุโส / ผู้นำที่ประชาชนนับถือขึ้นมาเป็นผู้ดำเนินการประชุมเพื่อเสนอชื่อ และคัดเลือก คณะทำงานของหมู่บ้าน/ชุมชน

7.4 สังเกตการณ์ให้การดำเนินการประชุมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนของโครงการ

7.5 ตอบข้อซักถามและให้คำปรึกษาแก่ประชาชนในกรณีที่มีข้อสงสัย หรือต้องการความช่วยเหลือ

7.6 ให้คำแนะนำคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเป็นคณะกรรมการของหมู่บ้าน/ชุมชน (ต้องไม่เป็นข้าราชการหรือผู้ที่มีตำแหน่งทางการเมือง/การปกครอง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ)

7.7 บันทึก ข้อมูลต่าง ๆ เช่น จำนวน ชื่อ ตำแหน่งของคณะกรรมการของหมู่บ้าน/ชุมชน และโครงการต่าง ๆ เก็บรวบรวมเพื่อจัดทำรายงานต่อไป

7.8 ควบคุมดูแลการดำเนินงาน ของแต่ละโครงการ การใช้จ่ายเงินในแต่ละโครงการ ตรวจสอบหลักฐานการเบิกจ่ายเงิน ให้เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

7.9 สอบถามความพึงพอใจของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยอาจจัดประชุม แสดงความคิดเห็น หรือจัดทำกล่องรับความคิดเห็นก็ได้

## 8. รูปแบบของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML

อำเภอโกสุมพิสัยดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในพื้นที่โดยใช้ Kosumpisai Model ซึ่งเป็นการนำยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็งของจังหวัดมหาสารคาม ที่เรียกว่า Mahasarakham Model มาสู่การปฏิบัติในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย โดยมีลักษณะพิเศษ คือ (เสรี ศรีหะไตร. 2547 : 5-8)

8.1 เป็นรูปแบบการพัฒนาแบบบูรณาการจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในอำเภอโกสุมพิสัย โดยแต่งตั้งคณะกรรมการตำบล/เทศบาลตำบล (ตำบล CEO)

8.2 เป็นการพัฒนาเริ่มก้าวตั้งแต่ระดับรากหญ้าที่สุด คือ ระดับชุมชน

8.3 เป็นการพัฒนาแบบบูรณาการตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับอำเภอ ภายใต้ระบบแผนชุมชนพึ่งตนเอง

8.4 มีระบบการส่งต่อแผนพัฒนา

8.5 ใช้ระบบการพัฒนาการศึกษาเป็นพื้นฐาน หรือเป็นเสาหลักในการพัฒนา

ภายใต้ระบบการบริหารงานแบบบูรณาการ (Kosumpisai Model) ดังกล่าว อำเภอโกสุมพิสัยสามารถดำเนินการตามกรอบแนวทางตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน



SML นั้น บรรลุผลสำเร็จครบทุกหมู่บ้าน (233 หมู่บ้าน) ตามแนวทางการดำเนินการ โครงการ SML ดังนี้

## 9. ขั้นตอน/แนวทาง/กระบวนการดำเนินงานโครงการ SML อำเภอโกสุมพิสัย

### ขั้นตอนที่ 1

อำเภอจัดประชุมคณะกรรมการ CEO ตำบล/เทศบาลตำบล ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา พนักงานส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับการแต่งตั้ง ตามโครงสร้าง Kosumpisai Model (10 – 15 คน/ตำบล) เพื่อชี้แจงขั้นตอนกระบวนการตาม หลักการของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML โดยวิทยากรของอำเภอที่ได้รับการอบรมจากหน่วยงานเครือข่ายพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน โดยอำเภอกำหนดรูปแบบ เอกสารในการส่งรายละเอียดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

### ขั้นตอนที่ 2

คณะกรรมการ CEO ตำบล/เทศบาลตำบล ที่ได้รับการอบรม ประชุมผู้ใหญ่บ้าน/ ประธานหมู่บ้าน (คณะกรรมการหมู่บ้าน) ในระดับตำบลเพื่อชี้แจงขั้นตอน และกระบวนการ วิธีการปฏิบัติให้กับคณะกรรมการหมู่บ้าน พร้อมเอกสารส่วนที่ต้องนำเสนอ เพื่อรับการพิจารณา ตามแนวทางที่อำเภอกำหนดให้หมู่บ้าน โดยคณะกรรมการ CEO ตำบล/เทศบาลตำบล แบ่ง หน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อเป็นที่เล็งในการให้คำแนะนำ ในฐานะตัวแทนอำเภอ เพื่อดูแล รายหมู่บ้าน โดยให้ตำบล/เทศบาลตำบล CEO รับผิดชอบจัดทำโครงการ SML ในแต่ละพื้นที่ ตำบล/เทศบาล ตามแนวทางการดำเนินงานตามโครงการ ดังนี้

1. ให้ทุกคนศึกษาเอกสาร SML ของรัฐบาลให้เข้าใจชัดเจน

2. คณะทำงาน SML ให้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ทุกหมู่บ้านยึดกรรมการหมู่บ้าน ที่ให้ปรับปรุงใหม่เป็นคณะทำงาน SML เพื่อความเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพในการทำงาน โดยสามารถเพิ่มบุคคลที่เป็นหลักจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ ยกเว้นแต่ ประชาชนในหมู่บ้านจะมิมติเป็นอย่างอื่นก็ให้เป็นไปตามมติของประชาชน (ไม่น้อยกว่า 70 % ของผู้ที่อยู่ในหมู่บ้าน)

3. ให้มีการจัดเวทีประชาคม 2 ครั้ง

เวทีครั้งที่ 1 : เป็นการชี้แจงให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าใจโครงการ SML อย่างชัดเจน และเลือกคณะทำงานตามแนวทางข้อ 2

**เวทีครั้งที่ 2 :** เป็นการวิเคราะห์เลือกโครงการที่จะใช้งบประมาณ SML และกรอกเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (เวทีครั้งที่ 1,2 สามารถดำเนินการพร้อมกันได้)

3.1 ให้มีการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองให้ครบทุกส่วน และให้คณะกรรมการแผนแต่ละส่วนจัดทำโครงการ โดยรายละเอียดที่จะใช้งบประมาณ SML 1 โครงการเสร็จแล้วให้ประธานกรรมการแผนแต่ละด้านเสนอให้คณะทำงาน SML ที่ได้มีการคัดเลือกตามข้อ 3 (เวทีครั้งที่ 1) กลับกรองโครงการที่จะใช้งบ SML ให้เหลือไว้ 3 โครงการ

3.2 ให้คณะทำงาน SML เสนอโครงการทั้ง 3 โครงการต่อเวทีประชาคมครั้งที่ 2 โดยเป็นผู้อธิบายหลักการเหตุผลแต่ละโครงการให้ประชาชนทราบ และให้ที่ประชุมประชาคมลงมติเลือกโครงการที่จะใช้เงิน SML 1 โครงการ และเสนออำเภอลงนาม

### **ขั้นตอนที่ 3**

คณะกรรมการ CEO ตำบล/เทศบาลตำบล ที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับผิดชอบรายหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมกับราษฎรในหมู่บ้านตามหมู่บ้านที่กำหนด เพื่อดำเนินการพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการโครงการ SML / พิจารณาคัดเลือกโครงการเพื่อขออนุมัติเงิน SML เพื่อให้ตรงกับขั้นตอนในการดำเนินการ / ตรวจสอบเอกสารที่ทางอำเภอกำหนดให้ครบถ้วนและถูกต้อง

### **ขั้นตอนที่ 4**

เมื่อแต่ละหมู่บ้านได้ดำเนินการเสร็จ คณะกรรมการ CEO ตำบล/เทศบาลตำบล ที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับผิดชอบรายหมู่บ้าน ลงนามเพื่อรับรองความถูกต้อง ส่งให้ประธานคณะกรรมการ CEO ตำบล/เทศบาลตำบลลงนามรับรองความถูกต้อง ส่งให้อเภอเพื่อให้นายอำเภอพิจารณาอนุมัติโครงการต่อไป

จากการนำรูปแบบ Kosumpisai Model มาปรับใช้กับการดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดี กล่าวคือ อำเภอโกสุมพิสัยมีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 233 หมู่บ้าน 17 ตำบล ปรากฏว่า อำเภอสามารถดำเนินการส่งโครงการ SML ไปยังสำนักงานพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนครบทั้ง 233 หมู่บ้าน และปัจจุบันนี้ได้มีการดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

## 9. บริบทของตำบลแพง

ตำบลแพงเป็นตำบลหนึ่งในเขตการปกครองของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันตก มีระยะทาง 12 กิโลเมตร มีพื้นที่ 26,190 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

|             |   |
|-------------|---|
| ทิศเหนือ    | ติดต่อกับตำบลโพนงาม อำเภอโกสุมพิสัย     |
| ทิศตะวันออก | ติดต่อกับตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย    |
| ทิศตะวันตก  | ติดต่อกับตำบลเขาวัว อำเภอโกสุมพิสัย     |
| ทิศใต้      | ติดกับตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย |

สภาพพื้นที่โดยทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดินเป็นดินร่วนปนทราย ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เพื่อเก็บผลผลิตไว้กินและขาย อาชีพรอง คือ การเลี้ยงสัตว์ รับจ้างทั่วไป กำขาย และมีอาชีพเสริมหลังฤดูการทำนา คือ การทอเสื่ออก ซึ่งเป็นสินค้าที่สร้างรายได้เข้าสู่ตำบลปีละหลายล้านบาท

ตำบลแพง แบ่งการปกครองออกเป็น 16 หมู่บ้าน 2,140 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากร 9,248 คน แยกเป็นชาย 4,612 คน หญิง 1,914 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 ประชากรทั้งตำบลเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ

ลักษณะการดำรงชีวิตเป็นการดำรงชีวิตในแบบครอบครัวขนาดใหญ่ โดยมีญาติพี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย รวมกันอยู่ในครอบครัว หรือมีอาณาเขตเดียวกันสามารถเรียกหากันได้ง่าย สะดวกต่อการพึ่งพาอาศัย เชื้อพืงผู้อาวุโส ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ

ตารางที่ 1 รายชื่อหมู่บ้านจำนวนครัวเรือนและประชากรตำบลแพง พ.ศ. 2551

| หมู่ที่ | ชื่อหมู่บ้าน  | จำนวนครัวเรือน | ประชากร |       |       |
|---------|---------------|----------------|---------|-------|-------|
|         |               |                | ชาย     | หญิง  | รวม   |
| 1       | บ้านแพง       | 210            | 422     | 451   | 873   |
| 2       | บ้านสองคอน    | 155            | 382     | 370   | 752   |
| 3       | บ้านโนนเมือง  | 175            | 352     | 391   | 743   |
| 4       | บ้านหนองเหนือ | 96             | 218     | 198   | 416   |
| 5       | บ้านม่วงน้อย  | 162            | 333     | 329   | 662   |
| 6       | บ้านหนองโก    | 132            | 294     | 308   | 602   |
| 7       | บ้านหัวนาคำ   | 99             | 229     | 221   | 450   |
| 8       | บ้านหนองแสง   | 60             | 139     | 111   | 250   |
| 9       | บ้านแพง       | 210            | 417     | 416   | 833   |
| 10      | บ้านหนองโก    | 86             | 194     | 185   | 379   |
| 11      | บ้านแพง       | 222            | 441     | 467   | 908   |
| 12      | บ้านโนนเมือง  | 147            | 313     | 327   | 640   |
| 13      | บ้านแพง       | 123            | 263     | 263   | 526   |
| 14      | บ้านแพง       | 99             | 236     | 233   | 469   |
| 15      | บ้านโนนเมือง  | 72             | 154     | 168   | 322   |
| 16      | บ้านหนองโก    | 92             | 225     | 198   | 423   |
|         |               | 2,140          | 4,612   | 4,636 | 9,248 |

ที่มา : ข้อมูลจากส่วนทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2551

## แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเป็นแนวคิดที่เกิดจากการเปรียบเทียบสภาพสังคมในขั้นตอนหนึ่งของประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์ที่ผ่านมา นับตั้งแต่ยุคชุมชนบุพกาลมาจนถึงปัจจุบันเป็นประวัติศาสตร์ของการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกันของสังคมต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์โลก คือ การปฏิวัติทางการค้า เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ในยุโรปในศตวรรษที่ 16 – 17 ซึ่งได้ทำให้เศรษฐกิจประเทศในปะเทศยุโรปตะวันตก โดยเฉพาะสหราชอาณาจักรอังกฤษพัฒนาเป็นแบบทุนนิยมก่อนสังคมอื่น ๆ ติดตามด้วยประเทศสหรัฐ ญี่ปุ่น และปะเทศยุโรป ย้ายถิ่นฐานไปสร้างปะเทศขึ้นใหม่ เช่น แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ประเทศทุนนิยมแรกเริ่มได้พัฒนาเศรษฐกิจการเมือง สังคมไปด้วยความรวดเร็ว ในศตวรรษที่ 18 – 19 และสามารถครอบงำเอาเปรียบปะเทศอื่น ๆ ทำให้ปะเทศอื่น ๆ ในเอเชีย แอฟริกา ลาตินอเมริกา ในศตวรรษที่ 20 พัฒนาได้ช้าหรือยิ่งด้อยพัฒนามากไปกว่าสภาพเดิมอีก (วิทยากร เชียงกูล. 2526 : 73-74)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาได้แพร่หลายมานับตั้งแต่ครั้งหลังของศตวรรษที่ 20 หรือสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ ทำอย่างไรปะเทศที่เคยเป็นอาณานิคมทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งหลาย จะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของตนให้เจริญก้าวหน้าเหมือนอย่างประเทศทุนนิยม อุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว สำหรับแนวคิดและแบบแผนการพัฒนาที่ถูกนำมาใช้เป็นแม่แบบในการพัฒนาปะเทศโลกที่สามนั้น ได้มีผลงานทางวิชาการของ เรื่อง “แนวความคิดว่าด้วยการพัฒนา” ได้สรุปรวบรวมทัศนะต่าง ๆ ไว้เป็น 3 แนวด้วยกันคือ (ปกรณ์ ปริยากร. 2527 : 2 - 48)

1. แนวคิดแบบนักทฤษฎีปฏิฐานนิยม (The positivists) เป็นแนวคิดที่ประยุกต์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก และทฤษฎีสังคมศาสตร์อเมริกันมาใช้วิเคราะห์ปัญหาของสังคมด้อยพัฒนา โดยมีทัศนต่อความก้าวหน้าหรือการพัฒนาว่ามีความหมายเท่ากับความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ (Development is equated with economic growth) และความเจริญเติบโตเช่นนั้นวัดกันที่ความก้าวหน้าทางด้านถาวรวัตถุเป็นสำคัญ

ตัวแบบที่นักทฤษฎีแนวนี้ใช้ในการพัฒนาปะเทศโลกที่สาม คือ การเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบของสังคมตะวันตก อันถือว่าเป็นสังคมในอุดมคติของการพัฒนาการประยุกต์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก และการจัดระบบสังคมแบบประชาธิปไตยตะวันตก คือ ตัวแบบที่สามารถใช้ได้ทั่วไปในทุกระบบสังคม โดยมีจุดหมายปลายทางของการพัฒนาคือการเพิ่มพูนผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) การพัฒนาอุตสาหกรรม การสร้าง

ชุมชนเมืองการเพิ่มบทบาทของระบบราชการในกระบวนการวางแผนเหล่านี้ ถือว่าเป็นเทคนิคที่จะนำไปสู่การเพิ่มรายได้ประชาชาติและรายได้ต่อไป และความมั่นคงของประชากรในที่สุด

แนวความคิดของนักทฤษฎีปฏิฐานนิยมนี้ได้รับการยอมรับอย่างมากและพัฒนาเป็นทฤษฎีภาวะทันสมัยที่ได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาที่ไม่เลือกใช้แนวทางสังคมนิยม ซึ่งได้รับความนิยมาตั้งแต่ยุคเริ่มทศวรรษแห่งการพัฒนาตามแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ ในศตวรรษที่ 1950 เป็นต้นมา แนวทางการพัฒนาในลักษณะนี้ปรกรณ์ปริยากร ได้กล่าวว่า พื้นฐานทางอุดมการณ์ของทฤษฎีภาวะทันสมัยนี้ตั้งอยู่บนหลักการของการพัฒนาทุนนิยมและการสร้างระบอบการปกครองเป็นสำคัญ

2. แนวคิดแบบกลุ่มก้าวหน้า (The Radicals) ซึ่งเห็นว่าการถือเอาตัวแบบของสังคมนิยมตะวันตกเป็นตัวอย่างของการพัฒนาโลกที่สามทั้งเป็นสิ่งไร้สาระพวกเขาปฏิเสธแนวคิดของกลุ่มแรกที่ว่าความก้าวหน้าหรือการพัฒนาที่มีความหมายเท่ากับความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ แนวคิดที่พวกเขาเสนอ คือ การพัฒนา หมายถึง การปฏิรูปการกระจายเชิงทางสังคม ซึ่งการกระทำเช่นนั้นได้จะต้องมีการเรียนรู้ข้อเท็จจริงของประเทศโลกที่สามก่อนเพื่อจะสามารถกำหนดวิธีการปฏิรูปสังคมที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์และเรียนรู้คือ การให้ความสำคัญที่โครงสร้างสถาบันและประวัติศาสตร์อันถือเป็นหลักในการจัดระเบียบวิธีการศึกษาลู่ทางในการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมที่สุด ของแนวคิดกลุ่มนี้ น่าจะได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการ เป็นต้น

3. แนวคิดแบบนักทฤษฎีมาร์กซ์ซิสต์ (The Marxists) พยายามประยุกต์แนวคิดนักเศรษฐศาสตร์การเมืองแบบคลาสสิกเข้ามาวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนาของโลกที่สาม แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องการจัดสรรมูลค่าส่วนเกินทางเศรษฐกิจภายในระบบสังคม การขยายตัวและแทรกแซงของวิธีการผลิตแบบทุนนิยม ระบบทุนนิยมผูกขาดผนวกกับระบบเผด็จการทหาร การครอบงำของจักรวรรดินิยม และการเลียนแบบทางการบริโภคนิยมที่เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศศูนย์กลางและบริวารในระบบทุนนิยมโลก เป็นต้น นักทฤษฎีกลุ่มนี้ได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนสังคมนิยมว่า จะสามารถสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมที่สมเหตุสมผล การปลดปล่อยภาวะการครอบงำของระบบทุนนิยมโลกหรือการปฏิวัติสังคมนิยม จึงจะนำประเทศไปสู่การพัฒนาได้

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ปรกรณ์ ปริยากร ได้เสนอแนะไว้ภายใต้หลักการศึกษานี้แนวคิดของนักทฤษฎีทั้ง 3 กลุ่มนี้ คือ ทฤษฎีการพัฒนาหรือแนวคิดในการพัฒนามิใช่สูตรสำเร็จ (Read formula) ที่จะนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางในทุกระบบสังคม เพราะกระบวนการพัฒนา

เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งสภาพการณ์ของแต่ละสังคมนั้นมีเงื่อนไขและรูปแบบทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นกลวิธีการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จในสังคมนั้นมีเงื่อนไขและรูปแบบทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นกลวิธีการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จสังคมหนึ่ง อาจจะใช้ไม่ได้ผลในอีกสังคมหนึ่ง

นอกจากนี้ เซียร์ (Seers. 1982 : 28 ; อ้างถึงใน ปกรณ์ ปรียากร. 2527 : 12-13) ยังได้เสนอทศนะที่น่าสนใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาในประเทศโลกที่สามว่า ตั้งอยู่บนพื้นฐานความพยายามในการพึ่งตนเอง (Self-reliance) ได้แก่ การลดการพึ่งพาด้านการนำเข้าสำหรับสินค้าและบริการด้านอาหาร น้ำมัน และปิโตรเลียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งลดการพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ที่มาจากภายนอกประเทศ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและระบอบนิยมในการบริโภคและการเพิ่มสมรรถนะทางการผลิต การกระจายรายได้โดยใช้นโยบายภาษีหรือวิธีการปันส่วน การใช้นโยบายการควบคุมเพิ่มความสามารถในการเจรจาต่อรองกับบริษัทข้ามชาติ และการลดภาวะการพึ่งพาทางด้านวัฒนธรรมด้วยการดำเนินนโยบาย วัฒนธรรมใหม่ เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนานั้นจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิหลัง ตลอดจนข้อเสนอลัทธิที่ถือเป็นแก่นแท้ของทฤษฎีเหล่านั้น โดยชัดเจน งานของปกรณ์ ปรียากร ได้มีส่วนทำให้เราสามารถมองเห็นเค้าโครงของแนวคิดที่หลวมและมีผลกระทบต่อสังคมไทยได้บ้างว่า การพัฒนาในอดีตที่ผ่านมาของประเทศไทยนั้นได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดแนวใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ประเทศไทยได้เริ่มต้นการดำเนินงานการพัฒนาประเทศแบบมีแผนนั้น ได้ยึดถือแนวทางตามที่ธนาคารโลกได้กำหนดไว้ในรายงาน 2 ฉบับ คือ A Public Development Program for Thailand (1959) และ Thailand : Toward a Development Strategy of full Participation (1978) ซึ่งจะเห็นได้ว่า แนวคิดของพวกปฏิฐานนิยมนั้นได้ถูกนักวิชาการประจำสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยึดถือเป็นคัมภีร์ในการวางแผนเสมอมา ใน 40 ปี ที่ผ่านมา นับตั้งแต่มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรก ในปี พ.ศ. 2504

## แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชน

เกี่ยวกับองค์กรประชาชน มีผู้ให้แนวคิดไว้หลายทัศนะ ดังนี้

ไพรัตน์ เตะระรินทร์ (2527 : 1) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชนไว้ว่า เป็น การรวมประชาชนในหมู่บ้านหรือตำบลในรูปของกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อดำเนินกิจกรรม ใดกิจกรรมหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเองหรือสนองวัตถุประสงค์ของชุมชน หรือ แม้กระทั่งสนองวัตถุประสงค์ของทางราชการหรือหน่วยงานเอกชน ที่ให้การสนับสนุนกลุ่มที่ จัดตั้งขึ้นนี้ อาจจัดตั้งอย่างไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ไม่มีกฎหมายรองรับแต่อาจมีระเบียบทาง ราชการหรือระเบียบที่กลุ่มจัดทำขึ้นเอง เพื่อเป็นแนวทางกิจกรรมของกลุ่ม

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นว่า องค์กรประชาชนเป็นกลุ่มของประชาชนในระดับ หมู่บ้านหรือตำบล ที่รวมตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและหน่วยงานภายนอก รูปแบบขององค์กรอาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งองค์กรประชาชนเป็นกลไกการ แก้ปัญหาในชุมชนและเป็นกลไกในการพัฒนาให้เป็นที่ไปตามความต้องการของกลุ่มคนภายใน และภายนอกชุมชนด้วย

กลุ่มแลกเปลี่ยนเพื่องานพัฒนาชนบท (2526 : 17-26) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ องค์กรประชาชนในการประชุมสัมมนา โดยมีข้อสรุปของแต่ละกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชนว่าเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอย่างมี เป้าหมายที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชนและกระทำเป้าหมายเพื่อประชาชนเป็นตัวแทนของ ชุมชนในการรักษาผลประโยชน์ และคลี่คลายปัญหาของชุมชนทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและ ปัญหาระยะยาว

กลุ่มที่ 2 ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชนว่าเป็นขบวนการทำงานของ สังคมหรือกลุ่มคนซึ่งมีสองรูปแบบ คือ องค์กรเดิมที่มีอยู่แล้วในชุมชนที่ร่วมกันทำมาากิน แก้ไขปัญหาและต่อสู้กับธรรมชาติ และองค์กรที่บุคคลภายนอกเข้าไปสร้าง เช่น กลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมักล้มเหลวหรือสร้างปัญหาใหม่ให้กับชุมชน ซึ่งองค์กรประชาชนในทิศทางที่ควรจะเป็น จะเกิดขึ้นต่อเมื่อชาวบ้านมีพัฒนาการทางจิตสำนึก

กลุ่มที่ 3 เสนอแนวคิดที่ว่าชาวบ้านเองมีกลุ่มธรรมชาติรับผิดชอบแก้ไขปัญหาภายใน ชุมชนอยู่แล้ว เป็นการยากที่จะสร้างองค์กรประชาชน การสร้างองค์กรประชาชนจะมี องค์กรประกอบสองประการ คือ การเชื่อมั่นในพลังชุมชน และการศึกษาเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง กลุ่มชาวบ้าน



กลุ่มที่ 4 มีทัศนะว่า องค์กรประชาชน คือ ชุมชนซึ่งเป็นสังคมหน่วยหนึ่ง เป็นองค์กรหนึ่งที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

กลุ่มที่ 5 เสนอแนวคิดว่าการพัฒนาองค์กรประชาชนจะต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นเงื่อนไขให้ชาวบ้านได้มีโอกาสเรียนรู้ปัญหาของชุมชนร่วมกันและตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างและพัฒนาองค์กรประชาชนในระยะสั้นสู่การพัฒนาคุณภาพขององค์กรประชาชนเป็นขบวนการประชาชน เพื่อแก้ปัญหาในระยะยาวต่อไป

กลุ่มที่ 6 เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชนว่า คือ พัฒนาการของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่สามารถเติบโตขึ้นมาเพื่อมีบทบาทที่ก่อประโยชน์และปกป้องชาวบ้านในขอบเขต ทั้งชุมชนไว้โดยประชาชนเห็นด้วย มีความเข้าใจร่วม มีการควบคุมและได้ประโยชน์จากสิ่งที่ทำร่วมกัน

จากทัศนะของกลุ่มแลกเปลี่ยนเพื่องานพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นนักพัฒนาภาคเอกชน สอดคล้องกับแนวคิด วัฒนธรรมชุมชนที่เห็นว่า ประชาชนมีองค์กรและกระบวนการแก้ไขปัญหาของตนเองอยู่แต่เดิมแล้ว หน่วยงานที่ทำงานกับองค์กรประชาชนจะต้องให้ความสำคัญและศึกษาคุณค่าขององค์กรระดมชาติมาปรับใช้อย่างเหมาะสม

อลิน รพีพัฒน์ (2527 : 133) ได้กล่าวถึงลักษณะขององค์กรประชาชนว่า องค์กรประชาชนต้องเป็นตัวแทนที่แท้จริง และกระทำการต่าง ๆ บนพื้นฐานแห่งความต้องการของผู้อยู่อาศัยในชุมชน มิใช่ตั้งเพื่อทำงานให้หน่วยงาน/องค์กรภายนอก โดยหลักการแล้ว คณะกรรมการชุมชนต้องเป็นอิสระปราศจากการควบคุม และต้องมีอำนาจที่แท้จริงในการตัดสินใจมีความคิดริเริ่มและมีสิทธิส่วนร่วม ในทุก ๆ ด้านของสังคม

ดิเรก เต็งจำรูญ (2525 : 145) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรชุมชนว่าเป็นการรวมพลังประชาชนแล้วจัดตั้งเป็นองค์กรของประชาชนเอง และได้มาซึ่งอำนาจในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขสถานการณ์ของตนเอง ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด ปรัชญาหรือวางแผน และร่วมกันทำ และประการสุดท้ายย่อมได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงนั้น และมีได้หมายถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้นหรือเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจ แต่จะต้องครอบคลุมทุกด้านที่เกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ การพัฒนาลักษณะนี้ต้องยอมรับเสียก่อนว่าจะต้องเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มผู้กุมอำนาจ ซึ่งรัฐศึกษาศาสตร์เกรงการกระเทือนจากการจัดตั้งองค์กรของผู้ไร้อำนาจ (คนยากจน) ที่เติบโตขึ้นมาเพื่อทวงเรียกร้องสิทธิ และผลประโยชน์ของเขา กลับคืนมาด้วยพลังอำนาจขององค์กรประชาชน เป็นมรรควิธีในการต่อรองเพื่อให้สัมฤทธิ์วัตถุประสงค์ ซึ่งหลักการนี้เป็นหลักการขึ้นกับที่

สังคมประชาธิปไตยยอมรับและเคารพสิทธิของบุคคลที่จะรวมกลุ่มเพื่อต่อรองแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งถ้าหากว่าหลักการนี้ไม่เป็นที่ยอมรับก็เท่ากับว่าต้องการรักษาความยุติธรรมให้คงอยู่

บัญชา อ่อนคำ (2521 : 14) กล่าวว่าการจัดตั้งองค์กรประชาชนเป็นผลมาจากทัศนคติเกี่ยวกับสาเหตุความยากจน อันเป็นปัญหาหนึ่งของการพัฒนา และการวิเคราะห์สาเหตุของความยากจนทำให้เห็นชัดเจนว่า ผู้ไร้อำนาจเท่านั้นจะเป็นผู้ที่แก้ปัญหาคงความยากจนอย่างแท้จริง ผู้ไร้อำนาจจะแก้ไขปัญหาคงความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ได้ก็โดยการรวมตัวกันเป็นองค์กรประชาชนจึงถือได้ว่าเป็นมรรควิธีอันจะนำไปสู่การพัฒนา หรือการแก้ปัญหาดัง ๆ วิธีการจัดตั้งองค์กรประชาชนมีที่สนใจ ความยากจนเกิดจากตัวระบบสังคมหรือโครงสร้างสังคม ถ้าจะแก้ต้องแก้ที่ระบบสังคมหรือโครงสร้างสังคมเปลี่ยนสังคมที่ ยุติธรรม

บุญเพรง บ้านบางพูด (2527 : 22) ที่พูดถึงการจัดตั้งองค์กรประชาชนไว้ว่าเป็นผลมาจากความยากจน ที่เป็นปัญหาหนึ่งของการพัฒนา ผู้ไร้อำนาจ จะแก้ไขปัญหาคงความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ได้โดยการรวมตัวกันเป็นองค์กรประชาชน อันเป็นวิธีที่นำไปสู่การพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น สรุปแล้วไม่ว่าคนจนจะอยู่ไหนก็ตาม ควรจะร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาคง

นอกจากนี้แมกกลาย่า (Maglaya. 1985 : 45 ; อ้างถึงใน สายพิรุณ น้อยศิริ. 2530 : 19) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญขององค์กรประชาชนว่า องค์กรประชาชนเป็นกลไกอำนาจของคนจนที่มุ่งให้คนจนหรือกลุ่มผู้ไร้อำนาจมีความสามารถในการกำหนดความเป็นไปได้ในอนาคตร่วมกัน ตามความปรารถนาของพวกเขาเป็นการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาคงของผู้ถูกกดขี่และผู้ไร้อำนาจองค์กรประชาชนจึงมีความแตกต่างจากองค์กรทั่ว ๆ ไปในเรื่องการก่อรูปการตัดสินใจการวางแผน การต่อสู้และผลที่ได้รับจะไม่ผูกขาดอยู่ในมือของผู้นำเพียงไม่กี่คนแต่มวลชนสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้กำหนด

แนวความคิดเรื่ององค์กรประชาชน ตามทัศนะของหลายท่านที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์กรประชาชน หมายถึง กลุ่มของประชาชนยากจนและหรือผู้ไร้อำนาจที่แลกเปลี่ยนได้เรียนรู้ และแก้ปัญหาคงของชุมชนร่วมกันมีการพัฒนาจิตสำนึกศักยภาพของคนให้มีพลังและอำนาจในการรักษาผลประโยชน์ และสามารถกำหนดอนาคตของประชาชนและชุมชนได้เองโดยยึดหลักการที่สำคัญการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการก่อรูปการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงาน และการกระจายผลประโยชน์ ซึ่งรูปแบบขององค์กรประชาชนนั้นอาจเป็นองค์กรที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ หรือองค์กรที่บุคคลภายนอกเข้าไปจัดตั้งก็ได้

## แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

### 1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

อากรณัพันธ์ จันทร์สว่าง (2522 : 26) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอที่จะเกิดการริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติการกล่าวคือจะต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะต้องเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนเรามาาร่วมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยตนเองหรือนำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้บรรลุความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

ยิวัดน์ วุฒิเมธิ (2526 : 20) ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของคนอื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

ไพรัตน์ เจริญรินทร์ (2527 : 6-7) ได้ให้ความหมายและหลักการสำคัญเรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 107-111) ได้กำหนดช่วงจังหวะ และแบ่งระยะการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ดังนี้

- 1.1 การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 1.2 การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
- 1.3 การปฏิบัติตามแผน
- 1.4 การประเมินผลกิจกรรม

อรรถพ พงษ์วาท (2530 : 98) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนเริ่มตั้งแต่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน จนถึงลงมือปฏิบัติตามแผนและการประเมิน ซึ่งจะต้องการปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อระบุปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตลอดจนวิธีการปฏิบัติที่เห็นว่าเป็นไปได้

อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ  
 ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อ

บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน หมายถึง ระยะเวลา และลำดับการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมหรือการงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการกระทำงาน และในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

เฉลิมพล หนองเรือ (2546 : 27) กล่าวสรุปไว้ว่าการให้มีส่วนร่วมในการบริหาร หมายถึง การให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการตัดสินใจ อันเป็นการถาวรให้ความสำคัญต่อบุคคล รวมทั้งเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งจะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

ไคลท์ (Keith. 1972 : 136 ; อ้างถึงใน น้ำฝน สมศรีนวล. 2547 : 7) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ (Mental and emotion involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าว

รีเดอร์ (Reeder. 1974 : 15 ; อ้างถึงใน น้ำฝน สมศรีนวล. 2547 : 7) การมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

เออร์วิน (Erwin. 1976 : 36 ; อ้างถึงใน น้ำฝน สมศรีนวล. 2547 : 7) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

สรุปว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมมือ การทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมรับผิดชอบ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรหรือให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

## 2. กระบวนการและลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการพัฒนา นับว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาไว้ ดังนี้

วิรัช วิรัชนิการธรรม (2530 : 61 – 63) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาชนบทว่า ประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนดำเนินกิจกรรมการลงทุนและการปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผล

แมทธิวส์ (Mathews. 1996 : 4 – 6 อ้างถึงใน น้ำฝน สมศรีนวล. 2547 : 9) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งและระดับความเข้มแข็งของการรวมพลังในชุมชนเพื่อให้เป็นช่องทางและโอกาสในการพัฒนา ดังนี้

- 2.1 โครงสร้างพื้นฐานที่ดี ได้แก่ โอกาสและแหล่งพบปะแลกเปลี่ยน เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน
- 2.2 กระบวนการเรียนรู้และตัดสินใจร่วมกันระหว่างคนในชุมชน
- 2.3 ลักษณะของความเป็นผู้นำ และภาวะผู้นำของประชาชนในชุมชน
- 2.4 ระดับความคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง
- 2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน

2.6 ความรู้สึกนึกคิดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน ความสามัคคีและความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชน

### 3. ระดับขั้นตอนการมีส่วนร่วม

บัญญัติ แก้วส่อง (2539 : 28) กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีของ โคอเฮน และอัลฮอฟ โดยจำแนกรูปแบบ หรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจ ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ จากนั้น เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้จะเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการ ได้บ้าง จะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้ว ต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบ ที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องสังเกต ก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Perferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

จากการศึกษากรอบการมีส่วนร่วมของคอเฮน และอัลฮอฟ ผู้วิจัย ได้สรุป แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการศึกษาการมีส่วนร่วมไว้ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

#### 4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

มีนักศึกษาได้เสนอแนะไว้สอดคล้องกัน ดังนี้ คือ

- 4.1 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง.

2523 : 727 – 273)

4.1.1 การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท

4.1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

4.1.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

4.1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

- 4.2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบาย

การพัฒนาที่กำหนดไว้ ดังนี้ (ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2527 : 10)

4.2.1 ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการชุมชน

4.2.2 ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

4.2.3 ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขและสนองความต้องการของชุมชน

4.2.4 ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

4.2.5 ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.2.6 ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

4.2.7 ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

4.2.8 ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้จัดทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

4.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ คือ (กรริกา ชมดี. 2524 : 13)

4.3.1 การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at meeting)

4.3.2 การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)

4.3.3 การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership or Committees)

4.3.4 การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)

4.3.5 การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)

4.3.6 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)

4.3.7 การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)

4.3.8 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่ม (Entrepreneur)

4.3.9 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง (Employee)

4.3.10 การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)

4.4 รูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้นมีอยู่ 5 ขั้นตอน ดังนี้  
(อคิน รพีพัฒน์. 2527 : 49)

4.4.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในการพิจารณาปัญหาและจัดระดับ  
ความสำคัญของปัญหา ตลอดจนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

4.4.2 การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา

4.4.3 การมีส่วนร่วมในการค้นหา และพิจารณาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหา  
ได้แก่ วางแผนโครงการเป็นขั้นตอน นโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ

4.4.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา เช่น การดำเนิน  
โครงการ ซึ่งต้องทำประโชชน์กับโครงการ

4.4.5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรม เช่น สรุปผลของ  
โครงการว่า บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่อาจจะกระทำระหว่างการดำเนินงานหรือ  
ภายหลังจากโครงการเสร็จสิ้นแล้วก็ได้

4.5 กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นวิธีการสร้างพลังสร้างสรรค์ให้เข้าถึงประชาชน  
เพื่อจะได้ข้อมูลและวิธีการพัฒนานั้น ทฤษฎีและวิธีการบริหารที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง คือ AIC  
ซึ่งเป็นทฤษฎีและการบริหารงานที่พัฒนาขึ้นมาใหม่เป็นทฤษฎีที่ใช้กับการพัฒนาที่ยั่งยืนและ  
สลับซับซ้อน เช่น งานพัฒนาชนบท หรืองานที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น การพัฒนาคนและ  
พัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรเอกชน งานเกษตร งานการปกครอง งานกระทรวงศึกษาธิการ  
และงานนโยบายของรัฐบาล



การพัฒนาที่ยั่งยืน สับสน ขัดแย้ง ไม่มีพลังสร้างสรรค์ที่เพียงพอ และยากต่อการจัดการ ทฤษฎี AIC จะสร้างวิธีการและระบบเพื่อนำมาเรียนรู้ด้วยกัน โดยคำนึงถึงมิติทางสังคม จิตใจ วิทยาศาสตร์และการบริหารจัดการ วิธีการนี้มีการนำไปใช้ในหลายประเทศทั่วโลก และกระบวนการ AIC มาจากคำต่อไปนี้ (ประเวศ วะสี. 2539 : 41)

A หมายถึง Appreciation คือ ช่วงซาบซึ้งในคุณค่า เมื่อทุกคนพูดถึงระบบความคิด จินตนาการ เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ย่อมเกิดอิสรภาพและพลังสร้างสรรค์

I หมายถึง Influence คือ ช่วยปฏิสัมพันธ์ หรืออิทธิพล หรืออิทธิพลระหว่างกัน ทุกคนแสดงจินตนาการอย่างเต็มที่ แต่ความจริงนั้นมีข้อจำกัด ต้องช่วยกันคิดว่าทำอย่างไรจึงจะนำไปสู่การนำความคิดนั้น ให้กลายเป็นพันธะทางสังคมที่ต้องนำไปปฏิบัติเป็นแผนกลวิธี

C หมายถึง Control คือ การเปลี่ยนแผนกลวิธี แผนการปฏิบัติมีการปรับปรุงแก้ไข และประสานสัมพันธ์

เหตุผลที่ทฤษฎี AIC ใช้ได้ผลดี เป็นเพราะได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกันโดยมีการร่วมอุดมการณ์หรือให้คุณค่าแก่กัน เรียนรู้จากกัน ค้นพบปัจจัยร่วมกันจากการใช้ชีวิตและทำงานร่วมกัน ค้นพบว่า แต่ละคนมีทักษะและการเจรจาต่อรองในการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อบรรลุความต้องการร่วมกันเป็นการให้สัตยาต่อสาธารณะ ถึงพันธะสัญญาที่ลงมือกระทำในสิ่งที่เข้าใจ และเห็นคุณค่าร่วมกัน จึงเป็นวิธีการที่เป็นองค์รวม (Holistic Method)

4.6 สร้างเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ (Davis. 2000 : 56 ; อ้างถึงใน ศาสตราจารย์ ชินโน. 2545 : 22)

4.6.1 จะต้องมีเวลาเพียงพอ เพื่อสร้างบรรยากาศ มีส่วนร่วมก่อนดำเนินการตามที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นยากในสถานการณ์อันฉุกเฉิน

4.6.2 การมีส่วนร่วมในงาน ต้องไม่ฝืนค่านิยมทางเศรษฐกิจของมวลสมาชิกเพราะผู้ร่วมงาน ไม่อาจใช้เวลาทั้งหมดในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกอย่างได้

4.6.3 หัวข้อของการมีส่วนร่วม จะต้องสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในองค์การหรือบางหัวข้อที่มวลสมาชิกมีความสนใจร่วมกัน หรืองานที่มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ

4.6.4 ผู้มีส่วนร่วม จะต้องมีความรู้ ขยันหมั่นเพียร และจะต้องมีความรู้ในเรื่องของการมีส่วนร่วม

4.7 แนวทางที่จะกำหนดว่า เมื่อไรจึงควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและควรมีส่วนร่วมมากหรือน้อยเพียงใดในการตัดสินใจ วุฒ และ เช็ดตัน เสนอแนะว่าการมีส่วนร่วม

ในการตัดสินใจ ควรขึ้นกับธรรมชาติของปัญหาและสถานการณ์ในการกำหนดรูปแบบและปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตัดสินใจมีทางเลือก 5 วิธี ตั้งแต่ผู้บริหารตัดสินใจเองคนเดียว (Unilateral) จึงถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ (Shared) ทางเลือกในการตัดสินใจ 5 วิธี มีดังนี้ (Vroom and Yetton. 2000 : 48 ; อ้างใน ศาสตราจารย์ ชินโน. 2545 : 23)

4.7.1 ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว

4.7.2 ผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากผู้อื่น แล้วตัดสินใจเอง

4.7.3 ผู้บริหารหารือกับผู้เกี่ยวข้องเป็นรายคน แสวงหาความคิด ข้อเสนอแนะ แล้วตัดสินใจเอง

4.7.4 ผู้บริหารปรึกษากับผู้เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม แสวงหาความคิดเห็นร่วมกัน โดยการอภิปรายแล้วตัดสินใจ

4.7.5 ผู้บริหารร่วมคิดกับกลุ่ม เกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหา แล้วจึงให้กลุ่มตัดสินใจ

4.8 ขั้นตอนของยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชนบท 7 ขั้นตอน ของ ลอร์ดเคอร์มิลล์ และลาเทอร์ (Lawdermilk and Lartors.1980 : 40.) ดังนี้ (น้ำฝน สมศรีนวล. 2547 : 10)

4.8.1 การสำรวจ (Preliminary reconnaissance)

4.8.2 การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority problem identification)

4.8.3 การแสวงหาแนวทางแก้ไข (Search for solutions)

4.8.4 การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา (Assessment of salutions)

4.8.5 การปฏิบัติตามโครงการ (Project implementation)

4.8.6 การประเมินผลโครงการ (Formal project evaluation)

4.8.7 การพิจารณาทบทวนโครงการเพื่อดำเนินการให้เสร็จสมบูรณ์ (Project reconsideration of completion)

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ นั้น ผู้เกี่ยวข้องควรมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ สำหรับรูปแบบและปริมาณของระดับการเข้ามามีส่วนร่วม โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับธรรมชาติของปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ

## 5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

5.1 ทฤษฎีการจัดการของ เฮนรี ฟาโย (Henri Fayol.) เชื่อว่าเป็นไปได้ที่เราจะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการจัดการ ที่สามารถใช้ได้กับการจัดการทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการจัดงานอุตสาหกรรม หรืองานรัฐบาลได้สรุปสาระสำคัญไว้ ดังนี้ (ธงชัย สันติวงษ์. 2531 : 24 – 26)

เกี่ยวกับหน้าที่การจัดการ กระบวนการงาน ประกอบด้วย หน้าที่ต่าง ๆ 5 ประการ คือ

5.1.1 วางแผน (Planning) หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติขึ้นไว้เป็นแนวทางการทำงานในอนาคต

5.1.2 การจัดการ (Organizing) การจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ให้อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

5.1.3 การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง การสั่งการงาน ต่าง ๆ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นอย่างดี และต้องเข้าใจผู้ปฏิบัติงานด้วยตลอดจนเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงการติดต่อสื่อสารภายในองค์การ

5.1.4 การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และไปสู่เป้าหมายเดียวกันในที่สุด

5.1.5 การควบคุมงาน (Controlling) หมายถึง การที่จะต้องกำกับดูแลให้สามารถควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นเข้ากันได้กับแผนที่วางไว้แล้ว เป็นต้น

5.2 ทฤษฎีการบริหารของกูลิค และเออร์วิก (Gulick and Urwick.) ได้เสนอหลักการว่า กระบวนการบริหารย่อประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการ หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า “POSDCORB” ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (ศิริอร ชันธหัตถ์. 2536 : 44-47)

5.2.1 P = Planning หมายถึง การวางแผนงาน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงาน แผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ความรู้ในทางวิชาการ และวิจารณ์ญาณวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้ว กำหนดวิธีการ โดยถูกต้องอย่างมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้อง และสมบูรณ์

5.2.2 O = Organizing หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การ ซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็พิจารณารวมไปกับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ (Management) ด้วย เรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงานเป็นกรม กอง แผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพของงาน หรือจัดตามลักษณะของงาน เฉพาะอย่าง (Specialization) ก็ได้

นอกจากนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) และหรือพิจารณาในแง่ของหน่วยงาน (Organizing) เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) หรือ บ้างก็เรียกเป็นหน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานแนะนำหรือที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วยเหลือหน่วยงานอนุกรม (Auxiliary) เป็นต้น

5.2.3 S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง หมายถึงการจัดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลเพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถมาปฏิบัติงานให้เหมาะสม (Put the right man on the right job) รวมถึง การที่จะเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพในการทำงานของ คนงานและพนักงานด้วย

5.2.4 D = Directing หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยการ รวมทั้งการควบคุมและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human relations) และการจูงใจ (Motivation) เป็นต้น

5.2.5 Co = Coordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงาน เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในหน่วยงานของตน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญ ในอันที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

5.2.6 R = Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน ตลอดจน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ (Public relations) ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย อันที่จริง การรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารอยู่มาก การรายงานโดยทั่วไป หมายถึง วิธีการของสถาบันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูล แก่ผู้สนใจมาติดต่อ สอบถามผู้บังคับบัญชาและหรือผู้ร่วมงาน ฯลฯ ความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความจริง

5.2.7 B = Budgeting หมายถึง การงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณและแผนงาน เป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน วิธีการบริหารงบประมาณโดยทั่วไปมักมีวงจรที่คล้ายคลึงกันอย่างที่เรียกว่า “วงจรงบประมาณ” (Budget cycle) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้คือ การเตรียมงบประมาณและการเสนอขออนุมัติ การพิจารณาให้ความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ การดำเนินการ การตรวจสอบ

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ซึ่งเป็นโครงการที่เริ่มดำเนินการใหม่ จะต้องมีกระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งกระบวนการนี้ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการควบคุมงาน และด้านการประเมินผล

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) เขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ ดังนี้

### 1. งานวิจัยในประเทศ

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน การมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมพัฒนา การรู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน รายได้ จากการเป็นเจ้าของที่ดิน ความต้องการเกียรติและที่สำคัญที่สุดคือ การได้รับการชักชวนจากกรรมการหมู่บ้าน นายอำเภอ ปลัดอำเภอ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ปรัชญา ศรีภา (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้านมี 5 ปัจจัย คือ ระดับการศึกษา

อุดมการณ์ประชาธิปไตย การติดต่อสื่อสาร การคาดหมายผลประโยชน์ และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าประชาชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ 3 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนได้ผ่านผู้แทน ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยผ่านคณะกรรมการที่ปรึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีคณะกรรมการต่าง ๆ หลายชุด

2. การมีส่วนร่วมโดยตรง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านองค์กรต่าง ๆ เช่น สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม ศูนย์ ประชาคมตำบล ประชาคมจังหวัด สนับสนุนการทำงานขององค์กรประชาชนให้มีความเข้มแข็ง มีอิสระในการตัดสินใจ

นพดล จริยะกุล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อายุระหว่าง 31 – 40 ปี สมรสแล้วมาได้ 3,001 – 6,000 บาท มีอาชีพเกษตรกร มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่อยู่ในระดับสูง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีสภาพโสดและคณะกรรมการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสูงกว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอาชีพเกษตรกร ค้าขาย และรับจ้าง

นุกูล วัฒนากร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและการเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

คือองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

เรื่องยศ ปรีดี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการร่วมกันในการวางแผน โดยมีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรวมกลุ่มแบบกลุ่มอาชีพ มีการพบปะปรึกษาหารือเพื่อการศึกษา และหาความต้องการร่วมกันในชุมชน เดือนละ 2-3 ครั้ง ด้านการลงทุนในการดำเนินงานในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการลงทุน ในการดำเนินงาน โดยมีการจัดตั้งแหล่งทุนของกลุ่มในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด และมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการเสียดสละแรงงานด้านการตัดสินใจในการทำงานร่วมกันของชุมชน ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วม โดยที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณ ลักษณะดำเนินการคือ มีการประชุมชี้แจงและวางแผนจัดสรรงบประมาณ โดยให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นในมติที่ประชุม โดยร่วมกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการลงทุนปฏิบัติและแก้ปัญหา ด้านสมาชิกในชุมชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานด้านความสามัคคีและการให้ความร่วมมือ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามศักยภาพ

บรรเจิด อนุเวช (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าประชาชนมากกว่าครึ่งหนึ่งมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลในทุกกิจกรรม และประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลถูกต้อง ภูมิหลังของประชาชนในด้านเพศ การศึกษา รายได้ ภูมิลำเนา และการรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริการงานองค์การบริหารส่วนตำบล การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทำได้โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่ประชาชน และรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้มากขึ้น

ไพศาล เขาวนระ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนอำเภอฉวาง ต่อการบริหารท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ

ฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในเกณฑ์ ระดับต่ำ โดยแยกลักษณะการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมคิดทางการเมืองในระดับต่ำ แต่มีส่วนร่วมทางการบริหารสูง
2. ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการทางการเมืองในระดับต่ำ แต่มีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการเมืองในระดับปานกลาง
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบทางการเมืองระดับปานกลาง แต่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบทางการบริหารระดับต่ำ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ และการมีตำแหน่งในหมู่บ้าน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ เพศ รายได้ การศึกษา อาชีพ การได้รับฝึกอบรมจากทางราชการ การได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์หรือรายงานการได้รับข่าวสารจากเอกสารหรือวารสาร การได้รับข่าวสารจากเอกสารหรือวารสารการได้รับข่าวสารจากทางวิทยุ การได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ การได้ข่าวสารจากการพบปะพูดคุยกับบุคคลทั่วไป การพบปะพูดคุยกับข้าราชการ การเข้าร่วมประชุมกับส่วนราชการ การพบปะพูดคุยกับนักการเมือง การเสนอและความต้องการส่วนราชการ

สุภาพ ศรีเมือง (2544 : บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล : ศึกษากรณีตำบล บ้านโพธิ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย พบว่า การพัฒนาตำบลบ้านโพธิ์จากสภาพเดิมคือสภาตำบลมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ มีข้อแตกต่าง ดังนี้ ด้านคณะกรรมการ สภาตำบลมีคณะกรรมการสภาตำบล 3 คน โดยมีกำนันเป็นประธานสภาคัดเลือก 1 คน และเลขากการที่มาจากข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบล ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลมีคณะกรรมการบริหาร 7 คน ซึ่งจะคัดเลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน ด้านงบประมาณสภาตำบลไม่มีงบประมาณเป็นของตนเอง ต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลมีงบประมาณเป็นของตนเองโดยมีรายได้จากการเก็บภาษีรายได้ในตำบล และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ด้านการจัดทำแผนพัฒนาตำบล สภาตำบลมีคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติพัฒนาชนบทระดับตำบล เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนาตำบลโดยคณะกรรมการบริหารผ่านความช่วยเหลือองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนาตำบลโดยคณะกรรมการบริหารผ่านความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริหาร



ดำเนินงานสภาตำบลมีคณะกรรมการบริหารงาน 3 คน กิจกรรมหรือโครงการจะอาศัยหน่วยงานราชการที่เป็นเจ้าของงบประมาณเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลมีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้ดำเนินการ ด้านการตรวจสอบ สภาตำบลมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินการน้อย

สมบุรณ์ กนกหงส์ (2544 : บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรในชุมชนโดยรวมและจำแนกตามสถานภาพเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าชุมชนในเขต อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านลักษณะของความเป็นผู้นำ ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งตนเอง ด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน และด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน

ปิยนุช แสงวรุ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น 6 ประการ คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ การศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน การประชุมวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การจัดลำดับความต้องการและปัญหาของชุมชน การวางแผนแก้ปัญหาในลักษณะโครงการ และการประชุมพิจารณาวิธีดำเนินการ จากการมีส่วนร่วมนี้ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมปัญหาที่พบ คือ ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีระดับการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น รับรู้ และเข้าใจระบบ การวางแผนมากกว่าประชาชน ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดวิสัยทัศน์การมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

ภักจिरา ปกป้อง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร โดยได้ศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมตัดสินใจ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านการร่วมตรวจสอบ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่องวุฒิการศึกษา และอาชีพ จะมีความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

มานพ ฉวีรักษ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์องค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนศึกษากรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองศรีไค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาส่วนท้องถิ่น และไม่มีส่วนร่วมในการสร้างการมีส่วนร่วมตามแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำเอากลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองศรีไค

น้ำฝน สมศรีนวล (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจการสาธารณะ ด้านโครงสร้างพื้นฐานเขตพื้นที่อำเภอนางรอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชน กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านการร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนด้านการร่วมวางแผน หรือวางแผนนโยบายเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาของชุมชน ด้านการร่วมจัดการสาธารณะ ด้านการร่วมคิดสร้างรูปแบบและวิธีแก้ปัญหาของชุมชน และด้านการร่วมติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานและบำรุงรักษาในกิจการสาธารณะตามลำดับ แนวทางการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการสาธารณะ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน คือ ควรเปิดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ตรงต่อความต้องการ

บุญเทียน จันสุข (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงจบการศึกษาระดับอนุปริญญา ปวส. หรือ เทียบเท่า รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปวช. หรือเทียบเท่า มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบ

เรียบง่าย มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการวางแผนการส่งเสริม การลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมนอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนที่มีความแตกต่างกันเรื่องเพศ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลโดยรวม ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นดังกล่าวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## 2 งานวิจัยต่างประเทศ

กราฟ (Graff. 1989 : 1633-A) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการศึกษา และระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ที่จะทำให้อัตนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมายคือ ต้องการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลของการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติกับโรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อม หรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

เฮริทซ์ (Hirsch. 1990 : Abstract) ศึกษาวิจัยในพื้นที่อำเภอลาดสั๊ก จังหวัดอุทัยธานี ในการบริหารงานสภาตำบล พบว่า กรรมการสภาตำบลไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำโครงการพัฒนา สภาตำบลมักจะเลือกทำโครงการตามรายการที่รัฐบาลกลางกำหนดให้ สภาตำบลไม่มีอิสระในการคิดหรือกำหนดโครงการเอง ในการจัดทำโครงการของสภาตำบล รัฐบาลจะส่งคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบลมาเป็นที่ปรึกษาให้กับสภาตำบลซึ่งก็ทำให้สภาตำบลเชื่อคำแนะนำหรือการชี้นำโดยง่าย และคณะกรรมการสภาตำบลซึ่งเป็นตัวแทนชาวบ้านไม่ค่อยปรึกษาชาวบ้านในการจัดทำโครงการ และในการประชุมชาวบ้านของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็มักเป็นการแจ้งข่าวสารของทางราชการมากกว่าเป็นการปรึกษาหารือสอบถามความคิดเห็นในเรื่องของการพัฒนาตำบล

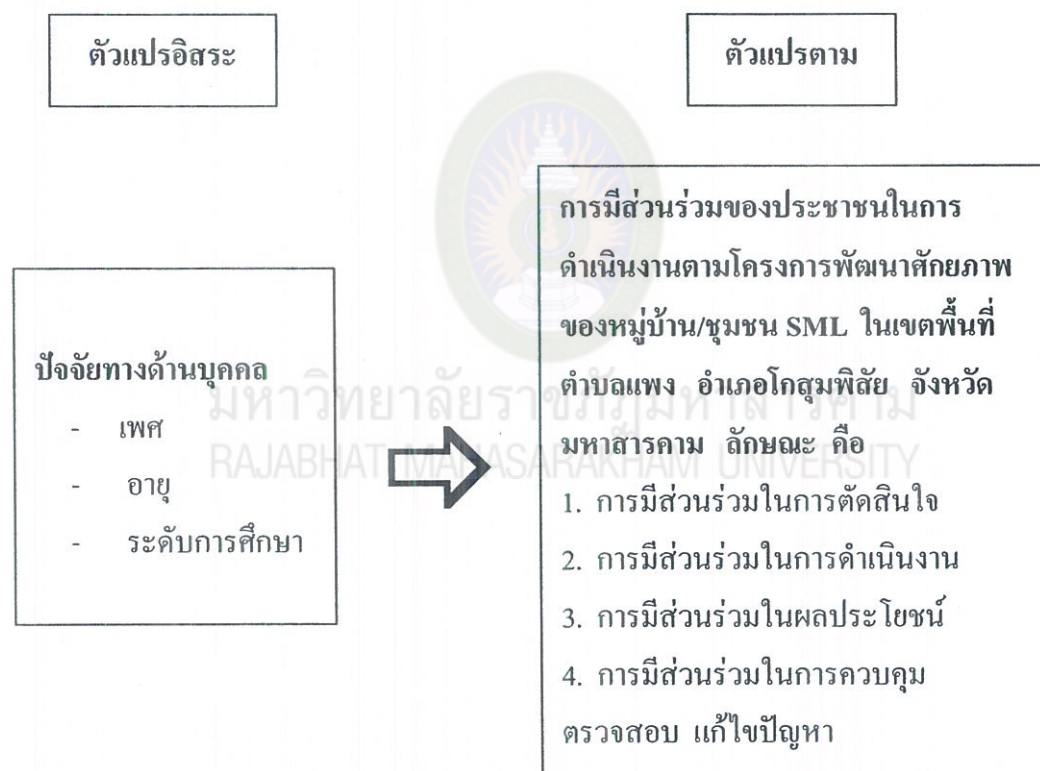
มิลเลอร์ (Miller. 1993 : 13-15) ได้ศึกษาเรื่องการช่วยเหลือชุมชนของเรา ชื่อตระหนักและตอบสนองตนเอง พบว่ามีความคิดได้แย้งว่าการพัฒนาตนเองนั้นต้องวางอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต เราเรียนรู้ว่าจะเข้าแนวคิดของการพัฒนาชุมชนด้วย

ได้เสนอแนะว่าชุมชนควรมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการมีส่วนร่วม และควรตระหนักเกี่ยวกับอิทธิพลภายนอก และควรคำนึงถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองของสังคม

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ทบทวน พบว่าลักษณะปัญหาที่เกิดจากระบวนการทำงานของภาครัฐ ถึงแม้ภาครัฐจะมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐ แต่ในทางปฏิบัติแล้วยังมีปัญหาอยู่มาก จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ยังมีการทำงานแบบต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงาน ระหว่างหน่วยงาน หน่วยงานต่าง ๆ จึงทุ้มงบประมาณลงไปในพื้นที่เพื่อให้หน่วยงานของตนเองมีผลงานโดยเร็ว มีการจัดตั้งกลุ่ม องค์กรประชาชน เพื่อรับงบประมาณจากโครงการ กิจกรรม ซึ่งเป็นการจัดตั้งกลุ่ม องค์กรที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากการจัดตั้งขึ้นจากความปรารถนาของบุคคลภายนอก ไม่ได้จัดตั้งขึ้นจากความต้องการของชาวบ้าน นอกจากนี้การจัดตั้งลักษณะดังกล่าวยังมีการกำหนดโครงสร้าง มีคณะกรรมการ ทำให้คณะกรรมการเหล่านั้น อาศัยอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่หาผลประโยชน์ให้กับตนเอง และพวกพ้อง ปัญหาด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ภาครัฐพยายามเปลี่ยนแปลงจากการทำงานจากบนลงล่าง (Top-down) มาเป็นแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) โดยให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมนั้นยังมีปัญหาอยู่เนื่องจากหน่วยงานของภาครัฐยังมีลักษณะการทำงานแบบการสั่งการ โครงการต่าง ๆ ถูกกำหนดมาให้ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติตามนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากความต้องการของชาวบ้าน ส่วนในด้านผู้นำชุมชน ที่เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชาวบ้าน ผู้นำเป็นผู้ที่โน้มน้าว ดึงประชาชนให้เข้าร่วมมือในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้ ซึ่งในการดึงประชาชนให้เข้าร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้นำต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 3 ประการ คือ เป็นผู้เสียสละ มีความจริงใจ และมีความอดทนในการทำงาน หากผู้นำขาดคุณสมบัติทั้ง 3 ประการนี้ การทำงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ คงมีปัญหาในการดำเนินงาน

## กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของ โคอเสน อัพฮอฟ ที่สำคัญ 4 ประการ มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบ แก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงได้นำปัจจัยต่าง ๆ ที่น่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1



แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

## บทที่ 3

### วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ราษฎรในหมู่บ้าน คือ ผู้แทนครัวเรือนที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 16 หมู่บ้าน 2,140 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 337 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ .05 โดยใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane.1973 : 727) กำหนดหากกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ  $n$  = จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

$N$  = จำนวนประชากร

$e$  = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างกำหนดให้ไม่เกิน .05

$$n = \frac{2,140}{1 + (2,140 \times 0.5)^2}$$

$$= 337$$

เนื่องจากหมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 16 หมู่บ้าน ผู้วิจัยจึงกำหนดเก็บข้อมูลราษฎรในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน แต่ละจำนวนครัวเรือนแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนแตกต่างกันคือ ขั้นต่ำ จำนวน 60 ครัวเรือน สูงสุด จำนวน 222 ครัวเรือน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนครัวเรือนที่มีอยู่จริงในแต่ละหมู่บ้าน หลังจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้วิธีการจับสลากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน ให้ได้ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตัวอย่าง การคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{บ้านแพง หมู่ที่ 1 } \frac{210 \times 337}{2,140} = 33.07$$

$$= 33$$

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

| หมู่ที่ | ชื่อบ้าน      | จำนวนครัวเรือน | ประชากร<br>(ครัวเรือนละ 1 คน) | ประชากร<br>กลุ่มตัวอย่าง |
|---------|---------------|----------------|-------------------------------|--------------------------|
| 1       | บ้านแพง       | 210            | 210                           | 33                       |
| 2       | บ้านสองคอน    | 155            | 155                           | 24                       |
| 3       | บ้านโนนเมือง  | 175            | 175                           | 28                       |
| 4       | บ้านหนองเหนือ | 96             | 96                            | 15                       |
| 5       | บ้านม่วงน้อย  | 162            | 162                           | 26                       |
| 6       | บ้านหนองโก    | 132            | 132                           | 21                       |
| 7       | บ้านห้วยคำ    | 99             | 99                            | 16                       |
| 8       | บ้านหนองแสง   | 60             | 60                            | 9                        |
| 9       | บ้านแพง       | 210            | 210                           | 33                       |
| 10      | บ้านหนองโก    | 86             | 86                            | 14                       |
| 11      | บ้านแพง       | 222            | 222                           | 35                       |
| 12      | บ้านโนนเมือง  | 147            | 147                           | 23                       |
| 13      | บ้านแพง       | 123            | 123                           | 19                       |
| 14      | บ้านแพง       | 99             | 99                            | 16                       |
| 15      | บ้านโนนเมือง  | 72             | 72                            | 11                       |
| 16      | บ้านหนองโก    | 92             | 92                            | 14                       |
|         |               | 2,140          | 2,140                         | 337                      |

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สำหรับประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา



ส่วนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML โดยผู้ศึกษากำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML

### วิธีการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ของประชาชนและชุมชนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อประมวลแนวคิดเป็นแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามตัวแปร

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า จากการศึกษาเอกสารวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2535 : 69-71)

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด จำนวน 1 ฉบับ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML โดยผู้วิจัยกำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 35 ข้อ โดยเป็น

|                                 |              |
|---------------------------------|--------------|
| ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ  | จำนวน 8 ข้อ  |
| ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน | จำนวน 11 ข้อ |
| ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์   | จำนวน 8 ข้อ  |

ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา จำนวน 8 ข้อ  
 ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม  
 ของประชาชนในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML  
 จำนวน 4 ข้อ

4. นำร่างแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญคือ เพื่อตรวจสอบพิจารณาความ  
 ครอบคลุม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษามาแก้ไข

6. นำร่างแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ  
 ตรวจสอบพิจารณาความครอบคลุมความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตลอดทั้งสำนวนภาษา ซึ่ง  
 ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

6.1 นายประทีป ฤทธิกุล วุฒิการศึกษา ร.ม. ตำแหน่ง นายอำเภอโกสุมพิสัย

6.2 นายวิรัตน์ วิรัตน์ดอนนอก วุฒิการศึกษา ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) ตำแหน่ง  
 ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายบริหารงานปกครองอำเภอโกสุมพิสัย

6.3 นายพงษ์ศักดิ์ คณะมะ วุฒิการศึกษา ศศ.ม. (สังคมศาสตร์) ตำแหน่ง  
 พัฒนาการอำเภอกุดรัง

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของ  
 ผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงครั้งสุดท้ายไปทดลองใช้ (Try out) กับ  
 ประชาชนในเขตตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม หมู่บ้านที่ดำเนิน  
 โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML จำนวน 50 คน แล้วนำมาวิเคราะห์  
 หาคคุณภาพของเครื่องมือ

9. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น  
 ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณหาค่าความสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)  
 ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

10. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน  
 การวิจัยต่อไป

## วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลแพ่ง อำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 16 หมู่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง ตามจำนวนที่กำหนดไว้จำนวน 337 ชุด และมอบให้ผู้แทนผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลไว้
3. ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด จำนวน 337 ชุด

## การวิเคราะห์ข้อมูลการนำเสนอผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจความเรียบร้อย และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำมาตรวจตามเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2535 :69-71)

|                              |          |   |       |
|------------------------------|----------|---|-------|
| ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด | กำหนดให้ | 1 | คะแนน |
| ระดับการมีส่วนร่วมน้อย       | กำหนดให้ | 2 | คะแนน |
| ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง    | กำหนดให้ | 3 | คะแนน |
| ระดับการมีส่วนร่วมมาก        | กำหนดให้ | 4 | คะแนน |
| ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด  | กำหนดให้ | 5 | คะแนน |

2. คะแนนที่ได้ ไปดำเนินการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวมทั้งด้าน แล้วนำผลค่าเฉลี่ยไปแปลความหมายกับเกณฑ์การตัดสินการวิเคราะห์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2535 : 100)

| ค่าเฉลี่ย   | ระดับการมีส่วนร่วม |
|-------------|--------------------|
| 4.51 - 5.00 | มากที่สุด          |
| 3.51 - 4.50 | มาก                |
| 2.51 - 3.50 | ปานกลาง            |
| 1.51 - 2.50 | น้อย               |
| 1.00 - 1.50 | น้อยที่สุด         |

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามคุณลักษณะทั่วไปด้วยวิธีการหาความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน
  - 1.1 การแจกแจงความถี่
  - 1.2 ร้อยละ
  - 1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)
  - 1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติใช้ทดสอบสมมุติฐาน
  - 2.1 การเปรียบเทียบรายคู่ (t-test)
  - 2.2 การหาความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA)



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม ผู้วิจัยวิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

#### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

|           |  |
|-----------|--|
| $\bar{X}$ | แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย   |
| S.D.      | แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน                                    |
| $t$       | แทน สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณาใน $t$ -distribution           |
| $F$       | แทน สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณาใน $F$ -distribution           |
| df        | แทน ระดับความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)                    |
| SS        | แทน ผลรวมของค่าส่วนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)        |
| MS        | แทน ค่าเฉลี่ยผลรวมของค่าส่วนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean Squares) |
| P         | แทน ความน่าจะเป็น  |
| *         | แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05                             |

### ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

## ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

| ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม | จำนวน<br>(คน) | ร้อยละ |
|--------------------------------|---------------|--------|
| 1. เพศ                         |               |        |
| 1.1 ชาย                        | 166           | 49.30  |
| 1.2 หญิง                       | 171           | 50.70  |
| รวม                            | 337           | 100.00 |
| 2. อายุ                        |               |        |
| 2.1 15 – 30 ปี                 | 74            | 22.10  |
| 2.2 31 – 40 ปี                 | 110           | 32.60  |
| 2.3 41 – 50 ปี                 | 89            | 26.40  |
| 2.4 51 – 60 ปี                 | 47            | 13.90  |
| 2.5 61 ปีขึ้นไป                | 17            | 5.00   |
| รวม                            | 337           | 100.00 |
| 3. ระดับการศึกษา               |               |        |
| 3.1 ประถมศึกษา                 | 158           | 46.90  |
| 3.2 มัธยมศึกษา                 | 95            | 28.20  |
| 3.3 ปวช./ปวส./อนุปริญญา        | 59            | 17.50  |
| 3.4 ปริญญาตรีขึ้นไป            | 25            | 7.40   |
| รวม                            | 337           | 100.00 |

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 337 คนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 50.70 และเพศชาย จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 49.30 และส่วนมากมีอายุอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 110 คน

คิดเป็นร้อยละ 32.60 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 อายุ 15-30 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 อายุ 51-60 จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 13.90 และอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 ปวช./ปวส./อนุปริญญา จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 คน

**ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม**

1. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน
2. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามรายข้อของแต่ละด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY



1. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา  
ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด  
มหาสารคามโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

| การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการ<br>พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับการ<br>มีส่วนร่วม |
|--|-----------|------|------------------------|
| 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ  | 3.16      | 0.31 | ปานกลาง                |
| 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน   | 3.49      | 0.31 | ปานกลาง                |
| 3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์   | 3.61      | 0.31 | มาก                    |
| 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา                                   | 2.75      | 0.42 | ปานกลาง                |
| รวม  | 3.25      | 0.22 | ปานกลาง                |

จากตารางที่ 4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน ตามโครงการ  
พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย  
จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=3.25$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า  
การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์  
( $\bar{X}=3.61$ ) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป  
หาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ( $\bar{X}=3.49$ ) ด้านการมีส่วนร่วมในการ  
ตัดสินใจ ( $\bar{X}=3.16$ ) และด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา ( $\bar{X}=2.75$ )

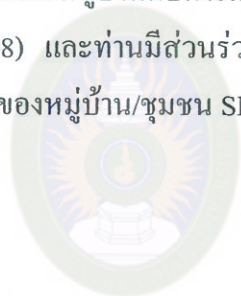
2. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม รายชื่อของแต่ละด้าน

### 2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

| การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                                       | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับการ มีส่วนร่วม |
|---|-----------|------|---------------------|
| 1. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเสนอสภาพปัญหา ของการดำเนินการตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน                | 3.19      | 0.81 | ปานกลาง             |
| 2. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการนำเสนอความ ต้องการของหมู่บ้านกับการดำเนินการตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน | 3.08      | 0.88 | ปานกลาง             |
| 3. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน เกี่ยวกับการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน SML  | 2.63      | 0.69 | ปานกลาง             |
| 4. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิด ขึ้นกับชุมชน   | 2.58      | 0.79 | ปานกลาง             |
| 5. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกคณะกรรมการ ดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                  | 4.36      | 0.56 | มาก                 |
| 6. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคัดเลือกโครงการที่จะ ดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML           | 3.59      | 0.84 | มาก                 |
| 7. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้จ่ายเงิน งบประมาณโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                         | 2.95      | 0.66 | ปานกลาง             |
| 8. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพิจารณาโครงการต่าง ของหมู่บ้านเข้าในแผนชุมชน   | 2.94      | 0.55 | ปานกลาง             |
| รวม   | 3.16      | 0.31 | ปานกลาง             |

จากตารางที่ 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=3.16$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ( $\bar{X}=4.36$ ) และท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคัดเลือกโครงการที่จะดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ( $\bar{X}=3.59$ ) มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเสนอสภาพปัญหาของการดำเนินการตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน ( $\bar{X}=3.19$ ) ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการนำเสนอความต้องการของหมู่บ้านกับการดำเนินการตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน ( $\bar{X}=3.08$ ) และท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินงบประมาณโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ( $\bar{X}=2.95$ )



## 2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

| การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML  | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับการมีส่วนร่วม |
|---|-----------|------|--------------------|
| 9. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประชุม จัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML          | 3.65      | 0.95 | มาก                |
| 10. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประชุม จัดเวทีประชาคม และแสดงความคิดเห็นในการจัดเวทีประชาคม เพื่อเสนอคัดเลือกโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML | 3.88      | 0.99 | มาก                |
| 11. ท่านมีส่วนร่วมในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน เรื่องข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชนกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ              | 3.64      | 1.02 | มาก                |
| 12. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน   | 3.37      | 0.77 | ปานกลาง            |
| 13. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อบรรจุเข้าในแผนชุมชนของหมู่บ้าน   | 3.55      | 0.99 | มาก                |
| 14. ท่านให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน   | 3.61      | 0.88 | มาก                |
| 15. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านในที่ประชุมประชาคม   | 3.34      | 0.74 | ปานกลาง            |
| 16. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะในระหว่างการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน  | 3.08      | 0.67 | ปานกลาง            |
| 17. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML  | 3.63      | 0.99 | มาก                |

(ตารางที่ 6 ต่อ)

| การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการ<br>พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML   | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับการ<br>มีส่วนร่วม |
|--|-----------|------|------------------------|
| 18. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการควบคุม และ<br>ตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ<br>หมู่บ้าน/ชุมชน SML            | 3.38      | 0.70 | ปานกลาง                |
| 19. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่สถานศึกษาที่ออก<br>ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพ<br>ของหมู่บ้าน/ชุมชน SML | 3.28      | 0.77 | ปานกลาง                |
| รวม  | 3.49      | 0.31 | ปานกลาง                |

จากตารางที่ 6 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=3.49$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประชุม จัดเวทีประชาคม และแสดงความคิดเห็นในการจัดเวทีประชาคม เพื่อเสนอคัดเลือกโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ( $\bar{X}=3.88$ ) ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประชุม จัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ( $\bar{X}=3.65$ ) และท่านมีส่วนร่วมในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน เรื่องข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชนกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ ( $\bar{X}=3.64$ ) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการควบคุม และตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ( $\bar{X}=3.38$ ) ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน ( $\bar{X}=3.37$ ) และท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านในที่ประชุมประชาคม ( $\bar{X}=3.34$ )

### 2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

| การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)                         | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับการมีส่วนร่วม |
|--|-----------|------|--------------------|
| 20. ท่านได้รับความสะดวกสบายจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                      | 4.00      | 0.90 | มาก                |
| 21. ท่านได้รับความรู้จากการฝึกอบรมจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML               | 3.34      | 0.74 | ปานกลาง            |
| 22. ท่านมีส่วนร่วมในการรับการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของส่วนราชการ   | 3.54      | 0.77 | มาก                |
| 23. ท่านมีโอกาสได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน เรื่องการพัฒนาสังคมกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ                             | 3.39      | 0.79 | ปานกลาง            |
| 24. ท่านมีโอกาสได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน เรื่องการพัฒนาสังคมกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ                             | 3.22      | 0.79 | ปานกลาง            |
| 25. ท่านมีโอกาสได้รับความไว้วางใจจากรายการในหมู่บ้านในการบริหารงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML | 3.65      | 0.96 | มาก                |
| 26. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมทางศาสนา งานประเพณีวัฒนธรรม                 | 3.70      | 0.96 | มาก                |
| 27. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประสบการณ์ ความรู้ จากการดำเนินร่วมกับชุมชน                                   | 4.01      | 0.87 | มาก                |
| รวม  | 3.61      | 0.31 | มาก                |

จากตารางที่ 7 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.61$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประสบการณ์ ความรู้ จากการดำเนินร่วมกับชุมชน ( $\bar{X}=4.01$ ) ท่านได้รับความสะดวกสบายจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ( $\bar{X}=4.00$ ) และท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง

ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมทางศาสนา งานประเพณีวัฒนธรรม ( $\bar{X}=3.70$ ) การมีส่วนร่วม  
อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ท่านมีโอกาสได้  
พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน เรื่องการพัฒนาสังคมกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ ( $\bar{X}=3.39$ ) ท่านได้รับ  
ความรู้จากการฝึกอบรมจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน  
SML ( $\bar{X}=3.34$ ) และท่านมีโอกาสได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน เรื่องการพัฒนาสังคมกับบุคคล  
อื่นอยู่เสมอ ( $\bar{X}=3.22$ )



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## 2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

| การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML  | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับการมีส่วนร่วม |
|---|-----------|------|--------------------|
| 28. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตรวจสอบรับพัสดุในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                       | 2.70      | 1.02 | ปานกลาง            |
| 29. ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง ในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                            | 2.77      | 0.83 | ปานกลาง            |
| 30. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                                  | 2.82      | 0.85 | ปานกลาง            |
| 31. ในระหว่างการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ท่านเคยเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานหรือไม่                        | 2.74      | 0.72 | ปานกลาง            |
| 32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอเรียกร้องเกี่ยวกับความบกพร่องในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                | 2.74      | 0.75 | ปานกลาง            |
| 33. ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                           | 2.73      | 0.66 | ปานกลาง            |
| 34. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ร่วมกับส่วนราชการระดับอำเภอ       | 2.80      | 0.65 | ปานกลาง            |
| 35. ท่านมีส่วนร่วมในการตอบข้อซักถามและให้คำปรึกษาแก่ราษฎรในหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML | 2.74      | 0.72 | ปานกลาง            |
| รวม   | 2.76      | 0.42 | ปานกลาง            |



จากตารางที่ 8 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน ตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{X}=2.76$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ( $\bar{X}=2.82$ ) ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ร่วมกับส่วนราชการระดับอำเภอ ( $\bar{X}=2.80$ ) และท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง ในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ( $\bar{X}=2.77$ )

**ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน**

1. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มีเพศ แตกต่างกัน
2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มี อายุ แตกต่างกัน
3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

1. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา  
ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด  
มหาสารคามที่มีเพศ แตกต่างกัน โดยรวม และรายด้าน

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมที่มีเพศ แตกต่างกัน

| การมีส่วนร่วมของประชาชนใน<br>การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพ<br>ของหมู่บ้าน/ชุมชน SML |      | $\bar{X}$ | S.D.  | df      | t     | P     |
|--|------|-----------|-------|---------|-------|-------|
| 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการ<br>ตัดสินใจ  | ชาย  | 3.2139    | .2907 | 333.271 | 2.924 | .004* |
|  | หญิง | 3.1162    | .3219 |         |       |       |
| 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการ<br>ดำเนินงาน   | ชาย  | 3.5093    | .3004 | 334.561 | 1.052 | .293  |
|  | หญิง | 3.4737    | .3209 |         |       |       |
| 3. ด้านการมีส่วนร่วมใน<br>ผลประโยชน์   | ชาย  | 3.6047    | .3154 | 334.312 | -.125 | .901  |
|  | หญิง | 3.6089    | .3105 |         |       |       |
| 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการ<br>ควบคุม ตรวจสอบ แก้ไข<br>ปัญหา                               | ชาย  | 2.7628    | .4625 | 317.119 | .295  | .768  |
|  | หญิง | 3.7493    | .3744 |         |       |       |
| โดยรวม   | ชาย  | 3.2727    | .2267 | 333.969 | 1.461 | .145  |
|  | หญิง | 3.2370    | .2209 |         |       |       |

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน  
ตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอ  
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มีเพศ แตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม ที่มี อายุ แตกต่างกัน โดยรวม และรายด้าน

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มี อายุ แตกต่างกัน

| การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) |              | SS     | df  | MS    | F     | P     |
|---|--------------|--------|-----|-------|-------|-------|
| 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ   | ระหว่างกลุ่ม | .126   | 4   | 3.148 | .324  | .862  |
|   | ภายในกลุ่ม   | 32.228 | 332 | 9.707 |       |       |
| 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน  | ระหว่างกลุ่ม | 1.957  | 4   | .489  | 5.316 | .000* |
|   | ภายในกลุ่ม   | 30.548 | 332 | 9.201 |       |       |
| 3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์  | ระหว่างกลุ่ม | 1.131  | 4   | .283  | 2.963 | .020* |
|   | ภายในกลุ่ม   | 31.680 | 332 | 9.542 |       |       |
| 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา                                  | ระหว่างกลุ่ม | 1.515  | 4   | .379  |       |       |
|   | ภายในกลุ่ม   | 57.629 | 332 | .174  | 2.182 | .071  |
| โดยรวม  | ระหว่างกลุ่ม | .658   | 4   | .165  | 3.369 | 0.10* |
|   | ภายในกลุ่ม   | 16.222 | 332 | 4.886 |       |       |

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม ที่มี อายุ แตกต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา ไม่แตกต่างกันผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธี LSD ดังตารางที่ 11 – 12

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายกลุ่มที่มี อายุ แตกต่างกันด้านการมีส่วนร่วม  
ในการดำเนินงาน

| การมีส่วนร่วมของประชาชนใน<br>การดำเนินงานตามโครงการ<br>พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/<br>ชุมชน (SML) |           | 15-30 ปี | 31-40 ปี | 41-50 ปี | 51-60 ปี | 61 ปีขึ้นไป |
|--|-----------|----------|----------|----------|----------|-------------|
| อายุ   | $\bar{X}$ | 3.61     | 3.43     | 3.43     | 3.53     | 3.60        |
| 15-30 ปี   | 3.61      | -        | .000*    | .000*    | .171     | .934        |
| 31-40 ปี   | 3.43      |          | -        | .975     | .068     | .035*       |
| 41-50 ปี   | 3.43      |          |          | -        | .074     | .036*       |
| 51-60 ปี   | 3.53      |          |          |          | -        | .410        |
| 61 ปีขึ้นไป  | 3.60      |          |          |          |          | -           |

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มี อายุ แตกต่างกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชาชนที่มีอายุ 15-30 ปี มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่า อายุ 31-40 ปี และอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ประชาชนที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่า อายุ 31-40 ปี และอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่มี อายุ แตกต่างกันด้านการมีส่วนร่วม  
ในผลประโยชน์

| การมีส่วนร่วมของประชาชนใน<br>การดำเนินงานตามโครงการ<br>พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/<br>ชุมชน SML |           | 15-30 ปี | 31-40 ปี | 41-50 ปี | 51-60 ปี | 61 ปีขึ้นไป |
|--|-----------|----------|----------|----------|----------|-------------|
| อายุ   | $\bar{X}$ | 3.66     | 3.57     | 3.55     | 3.67     | 3.74        |
| 15-30 ปี   | 3.66      | -        | .050*    | .036*    | .784     | .304        |
| 31-40 ปี   | 3.57      |          | -        | .801     | .048*    | .029*       |
| 41-50 ปี   | 3.55      |          |          | -        | .035*    | .022*       |
| 51-60 ปี   | 3.67      |          |          |          | -        | .425        |
| 61 ปีขึ้นไป  | 3.74      |          |          |          |          | -           |

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ แตกต่างกัน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ดังนี้

1. ประชาชนที่มีอายุ 15-30 ปี มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่า อายุ 31-40 ปี และอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ประชาชนที่มีอายุ 51-60 ปี มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่า อายุ 31-40 ปี และอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ประชาชนที่มีอายุ 51-60 ปี มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่า อายุ 31-40 ปี และอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีระดับการศึกษา  
แตกต่างกัน โดยรวม และรายด้าน

| การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน<br>ตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/<br>ชุมชน SML |              | SS     | df  | MS    | F     | P     |
|--|--------------|--------|-----|-------|-------|-------|
| 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการ<br>ตัดสินใจ  | ระหว่างกลุ่ม | .548   | 3   | .183  | 1.913 | .127  |
|  | ภายในกลุ่ม   | 31.806 | 333 | 9.551 |       |       |
| 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการ<br>ดำเนินงาน   | ระหว่างกลุ่ม | .902   | 3   | .301  | 3.168 | .025* |
|  | ภายในกลุ่ม   | 31.603 | 333 | 9.490 |       |       |
| 3. ด้านการมีส่วนร่วมใน<br>ผลประโยชน์   | ระหว่างกลุ่ม | 6.511  | 3   | 2.170 | .221  | .882  |
|  | ภายในกลุ่ม   | 32.745 | 333 | 9.833 |       |       |
| 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการ<br>ควบคุม ตรวจสอบ แก้ไข<br>ปัญหา                               | ระหว่างกลุ่ม | .269   | 3   | 8.926 | .507  | .678  |
|  | ภายในกลุ่ม   | 58.876 | 333 | .177  |       |       |
| โดยรวม   | ระหว่างกลุ่ม | .175   | 3   | 5.883 | 1.163 | .324  |
|  | ภายในกลุ่ม   | 16.706 | 333 | 5.017 |       |       |

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม  
โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย  
จังหวัดมหาสารคามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 14 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชน

| ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML            | จำนวน (คน) | ร้อยละ |
|---|------------|--------|
| 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ   |            |        |
| 1.1 การคัดเลือกโครงการอยากให้เป็นการตัดสินใจของประชาชนอย่างแท้จริง  | 31         | 9.19   |
| 1.2 ควรให้ประชาชนที่เข้าร่วมประชุมประชุมเสนอโครงการเพื่อนำเข้าแผนชุมชนของหมู่บ้าน                               | 6          | 1.78   |
| 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน  |            |        |
| 2.1 ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ทราบทุกเดือน   | 11         | 3.26   |
| 2.2 ควรให้คณะทำงานมีความเป็นธรรม ดำเนินงานอย่างโปร่งใส  | 24         | 7.12   |
| 2.3 ควรให้ส่วนราชการให้ความรู้เรื่องโครงการ SML มากกว่านี้  | 9          | 2.67   |
| 3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์  |            |        |
| 3.1 การดำเนินงานแต่ละโครงการควรเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน   | 15         | 4.45   |
| 3.2 แต่ละโครงการที่จะดำเนินงานควรศึกษาถึงผลกระทบต่อประชาชนในด้าน ความสามัคคีในหมู่บ้านเพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยก | 22         | 6.52   |
| 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา  |            |        |
| 4.1 อยากให้มีการตรวจสอบในการจัดซื้อ จัดจ้างให้เคร่งครัด   | 9          | 2.67   |
| 4.2 ควรให้ประธานนำปัญหาที่เกิดขึ้นเสนอที่ประชุมเพื่อร่วมแก้ไขปัญหา  | 5          | 1.48   |
| 4.3 ควรให้ส่วนราชการร่วมตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานตลอด  | 10         | 2.96   |

จากตารางที่ 14 พบว่า

1.1 ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด

1.2 การประชาสัมพันธ์ ควรให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าร่วมประชุมประชาคมให้มากที่สุดเพื่อร่วมรับฟังปัญหา และร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

1.3 การจัดตั้งกรรมการ ควรให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมเป็นกรรมการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้านอย่างทั่วถึงไม่เฉพาะเจาะจงไปที่กลุ่มเดียว เพื่อไม่เกิดความแตกแยกในหมู่บ้าน

1.4 โครงการที่จะดำเนินการควรจะมาจากการความต้องการของประชาชน อย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนมากที่สุด

1.5 การให้ความรู้ความเข้าใจ ส่วนราชการควรให้ความรู้ในเรื่องการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนมากกว่านี้ เพื่อประชาชนได้รู้และเข้าใจมากกว่านี้



## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 337 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน และการสุ่มแบบอย่างง่าย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล ตลอดจนข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

#### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 3 ส่วนประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML โดยผู้ศึกษากำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 35 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML จำนวน 4 ข้อ

### การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมติฐานที่ใช้เปรียบเทียบตามหลัก F – test (one – way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 337 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 50.70 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 49.30 ส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 32.60 รองลงมา อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 อายุ 15 – 30 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 อายุ 51-60 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90 อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90 รองลงมา ระดับการศึกษา

มัธยมศึกษา จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 ระดับ ปวช./ปวส./อนุปริญญา จำนวน 59 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.50 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.40

2. ระดับการมีส่วนร่วมของของประชาชนในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 ด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบแก้ไขปัญหา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของของประชาชนในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มี เพศ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน ส่วน ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา ไม่แตกต่างกัน

## อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่พบมาอภิปรายตามสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทุกหมู่บ้านอยู่ในระดับสูง

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สาเหตุที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML อยู่ในระดับปานกลาง นั้น เป็นเพราะว่า

1. ประชาชนในหมู่บ้านบางส่วนไม่เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมคัดเลือกกรรมการ ร่วมคัดเลือกโครงการ
2. การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงาน โครงการส่วนมากมักจะเป็นฝ่ายเดียวกัน ซึ่งผู้นำชุมชนจะจัดตั้งเฉพาะในกลุ่มเครือญาติของตนเอง โดยไม่ถือตามระเบียบหลักเกณฑ์ของการเสนอโครงการอย่างเคร่งครัด
3. ประชาชนในหมู่บ้านไม่มีความสามัคคีกัน ขาดการทำงานร่วมกัน เนื่องจากมีการเลือกตั้งผู้นำชุมชนบ่อยครั้ง จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้านแบ่งเป็น พรรค เป็นฝ่าย ทำให้เกิดความขัดแย้งกันในชุมชน
4. การจัดประชุมประชาคมไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของโครงการ โดยแท้จริง ส่วนมากโครงการที่จัดทำไม่ได้มาจากการนำเสนอของประชาชนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง
5. การจัดซื้อ – จัดจ้างตามโครงการ ประชาชนส่วนมากไม่ได้รับรู้ด้วย ไม่ผ่านการประชุมประชาคมในหมู่บ้าน คณะกรรมการไม่นำเสนอในที่ประชุม ทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างไม่โปร่งใส ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน ขาดการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

จากผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับ เรื่องยศ ปรีดี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการร่วมกันในการวางแผน โดย มีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มแบบกลุ่มอาชีพ มีการพบปะปรึกษาหารือเพื่อการศึกษาปัญหาและความต้องการร่วมกันในชุมชน เดือนละ 2-3 ครั้ง ด้านการลงทุนในการดำเนินงาน โดยมีการจัดตั้งแหล่งทุนของกลุ่มในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด และมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คารเสี่ยสละแรงงานด้านการตัดสินใจ

ในการทำงานร่วมกันของชุมชน ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วม โดยที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณ ลักษณะดำเนินการคือ มีการประชุมชี้แจงและวางแผนจัดสรรงบประมาณ โดยให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นเป็นไข่มติที่ประชุม โดยร่วมกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ บุคลากรในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหา ด้านสมาชิกในชุมชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงาน ด้านความสามัคคีและการให้ความร่วมมือ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามศักยภาพ สอดคล้องกับ กักจิรา ปกป้อง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอ คำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร โดยได้ศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมตัดสินใจ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านการร่วมตรวจสอบ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ นกุล วัฒนกร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม ในการปกครองท้องถิ่น แต่ไม่สอดคล้องกับสมบูรณ์ กนกหงส์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าบุคลากร ในชุมชนโดยรวมและจำแนกตามสถานภาพ เห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านลักษณะของความเป็นผู้นำ ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งตนเอง ด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน และด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน

2. ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแพง ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบประชาชนในพื้นที่ตำบลแพง ที่มีเพศ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน ซึ่งเป็นสมมติฐานที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า ไม่แตกต่างกัน ส่วน อายุ ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเทียน จันสุข (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จบการศึกษาระดับอนุปริญญา, ปวส. หรือ เทียบเท่า รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา, ปวช. หรือเทียบเท่า มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการวางแผนการส่งเสริม การลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนที่มีความแตกต่างกันเรื่องเพศ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลโดยรวม ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นดังกล่าวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยที่พบ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มี อายุที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนเพศ และ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML โดยรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนไม่ว่าจะมีเพศ และการศึกษาระดับใด ต่างก็มีเป้าหมายในการร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อสามารถบริหารจัดการ และพึ่งตนเองได้ ตามวิถีชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดย

ตั้งอยู่บนพื้นฐานความพอดี พอเพียง ความพึงพอใจ และความสามัคคีในชุมชน ดังนั้น เพื่อการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประชาชนในหมู่บ้านจึงให้ความร่วมมือ และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกัน

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด

1.2 การประชาสัมพันธ์ ควรให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าร่วมประชุม ประชาคมให้มากที่สุดเพื่อร่วมรับฟังปัญหา และร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

1.3 การจัดตั้งกรรมการ ควรให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมเป็นกรรมการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้านอย่างทั่วถึงไม่เฉพาะเจาะจงไปที่กลุ่มเดียว เพื่อไม่เกิดความแตกแยกในหมู่บ้าน

1.4 โครงการที่จะดำเนินการควรจะมาจากการความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนมากที่สุด

1.5 การให้ความรู้ความเข้าใจ ส่วนราชการควรให้ความรู้ ในเรื่องการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนมากกว่านี้ เพื่อประชาชนได้รู้และเข้าใจมากกว่านี้

### 2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยทำให้สามารถทราบว่าประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML อยู่ในระดับปานกลาง ควรจะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน

ให้มากขึ้น โดยใช้แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ ดังนี้

2.1 ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมประชาคมให้มากที่สุด เพื่อร่วมรับฟังปัญหา แสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอโครงการ ตลอดจนร่วมตัดสินใจ ที่จะดำเนินงานโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2 ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ควรยึดหลักความต้องการของประชาชนเป็นหลักเกณฑ์ และเป็นโครงการที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในหมู่บ้านมากที่สุด

2.3 ผู้นำชุมชนควรวางตัวเป็นกลางไม่เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ เช่น การคัดเลือกกรรมการเพื่อบริหารงานโครงการ ควรให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการคัดเลือก

2.4 การจัดซื้อ จัดจ้าง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ควรนำเข้าที่ประชุมประชาคม เพื่อร่วมพิจารณาดำเนินการ

2.5 เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนด ควรมีการตรวจติดตามผลการดำเนินงานทุกเดือน

### 3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรกำหนดให้มีการวิจัยเกี่ยวกับสิ่งที่พบในการวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีค่า  $\bar{X}$  ระดับต่ำ คือ การมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการนำการมีส่วนร่วมใน 2 หัวข้อนี้ นำมาวิจัยเพื่อทราบสาเหตุ

3.2 ควรกำหนดให้ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นประชากรในการวิจัย





บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## บรรณานุกรม

- กรรณิกา ชมดี. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524. ถ่ายเอกสาร.
- กลุ่มแลกเปลี่ยนเพื่องานพัฒนาชนบท. การพัฒนาจิตสำนึกองค์กรประชาชน. ม.ป.ท., 2536.
- กิตติพงษ์ นิธิกุล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ วท.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544. ถ่ายเอกสาร.
- ขอนแก่น, มหาวิทยาลัย. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.
- คณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML. คู่มือข้าราชการฝ่ายปกครองเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML. กรุงเทพฯ : สำนักงาน SML, 2547.
- \_\_\_\_\_. สิ่งที่ต้องรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML. กรุงเทพฯ : สำนักงาน SML, 2547.
- คณะทำงานของสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. แนวทางการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML. กรุงเทพฯ : สำนักงาน SML, 2547.
- โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. “ชนบทยากจน : เราจะไปทางไหน,” เศรษฐกิจและสังคม. 17 (3): 7 ; พฤษภาคม - มิถุนายน, 2523.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. บุคคลชั้นนำโครงสร้างแห่งอำนาจและการเมืองในชุมชนไทย. นครหลวงฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2515.
- จิราภรณ์ นนทะลี. รายงานการวิจัยเรื่องศึกษารูปแบบการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และธนาคารประชาชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม, 2544. ถ่ายเอกสาร.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาในการบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2533.

- เฉลิมพล หนองเรือ. แนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย : เอกสารประกอบการเสวนา วิทยากรตัวแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2546.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ธรรมนูญการมีส่วนร่วมของประชาชน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.
- จิรวัดน์ นิเจนตร. การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2528. (เอกสารนิเทศการศึกษา. 269)
- ดิเรก เต็งจำรูญ. การวิจัยเพื่อการพัฒนาประสพการณ์จากการทำงานชุมชนแออัดบริเวณหลังท่าเรือคลองเตย สลัม และแนวทางการแก้ไข. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. การพัฒนาชนบท เน้นการพัฒนาสังคมและแนวความคิด ความจำเป็นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โครงการตำราพัฒนาชนบทสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.
- ดุยฎี อายุวัฒน์ และคณะ. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน : กรณีชุมชนห้วยม่วง. โครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535.
- เดือนใจ พรหมชินวงค์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม, 2546. ถ่ายเอกสาร.
- ทนงศักดิ์ คู่มใจน้ำ. หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- ทวี ทิมขำ. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. บรรณาธิการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข, 2527.
- ทักษิณ ชินวัตร. โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML. กรุงเทพฯ : สำนักงาน SML, 2547.
- ที่ทำการปกครองอำเภอโกสุมพิสัย. เรื่อง ตรวจสอบข้อเท็จจริง : ที่ 53 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2550.
- \_\_\_\_\_ . เรื่อง ตรวจสอบข้อเท็จจริง : ที่ 64 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2550.

- ธวัช มกรพงษ์. ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2537.
- นพดล จริยะกุล. การมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี  
คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัด  
ฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.  
ถ่ายเอกสาร.
- น้ำฝน สมศรีนวล. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจการสาธารณะ ด้าน  
โครงสร้างพื้นฐาน เขตพื้นที่อำเภอนางรอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์.  
การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.  
ถ่ายเอกสาร.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. แนวนโยบายวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา  
ชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527.
- นุฎ วัฒนการ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ศึกษากรณีเฉพาะกรณี :  
องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี.  
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542. ถ่ายเอกสาร.
- บรรเจิด อนุเวช. การมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ของ  
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอวังน้อย จังหวัด  
พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,  
2543. ถ่ายเอกสาร.
- บัณฑิต อ่อนดำ. บทบาทของผู้นำท้องถิ่นและการระดมประชาชนให้เข้าสู่กระบวนการพัฒนา  
ชนบท, ในรายงานสัมมนาระดับชาติเรื่องสถาบันทางสังคมในชนบทและการมี  
ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาชุมชน,  
2521.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2535.
- บุญเทียน จันสุข. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย  
อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม :  
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเพรง บ้านบางพุด. ศรัทธาพลังชุมชน : ข้อคิดและประสบการณ์ในงานพัฒนาชนบท.  
กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์. 2527. (โครงการหนังสือเล่มสังคมพัฒนา)

- ปรกรณ์ ปรียากร. แนวคิดว่าด้วยการพัฒนา, ในการสัมมนาเรื่อง นโยบายการพัฒนาประเทศ :  
แนวทางการศึกษาวิจัย : กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,  
2527.
- ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร. "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท," วารสาร  
พัฒนบริหารศาสตร์. 30 : 35-39 ; เมษายน - มิถุนายน, 2533.
- \_\_\_\_\_. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2526.
- \_\_\_\_\_. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : พีรพัฒนา, 2539.
- ประภาศรี พิทักษ์สินสุข. การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท : ศึกษา  
เฉพาะกรณีโครงการสุพรรณบุรี. สารนิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย  
ธรรมศาสตร์, 2532. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชญา ศรีภา. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน  
ตำบล ในการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต  
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัย  
ขอนแก่น, 2540. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยนุช แสงวรุ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลนางาม  
อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. มหาสารคาม  
: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณทิพย์ เพชรมาก. เครื่องช่วยแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง 4 ภาค (องค์การมหาชน) ใน  
แผนชีวิตชุมชน : ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนา  
องค์กรชุมชน, 2547.
- พลอย เจริญสุข. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2530.
- พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์. การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2.  
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2549.
- พิชญกานต์ สกกุลพานิช. ปัจจัยทางสังคมของครอบครัวที่มีผลต่อการปฏิบัติพันธกิจของ  
ครอบครัวผู้สูงอายุหญิงในเขตชนบท อำเภอเมือง. วิทยานิพนธ์ พย.ม. ขอนแก่น :  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545. ถ่ายเอกสาร.
- พิชญดา เรืองเดช. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมพัฒนาอาชีพเสริมของ  
ครอบครัวเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้

- อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอคอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542. ถ่ายเอกสาร.
- พิมาน วงศ์อภัย. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง : ศึกษากรณี ศูนย์บริการสมาชิกนิคมสร้างตนเองโนนสัง อำเภอโนนสัง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533. ถ่ายเอกสาร.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- \_\_\_\_\_. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน ของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527.
- ไพศาล เขาวนະ. การมีส่วนร่วมของประชาชนอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น : ศึกษา เฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543. ถ่ายเอกสาร.
- ภักจिरา ปกป้อง. การประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการมี ส่วนร่วมของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ คำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546. ถ่ายเอกสาร.
- มานพ ฉวีรักษ์. กลยุทธ์องค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองศรีไค อำเภอวารินชำราบ จังหวัด อุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 2546. ถ่ายเอกสาร.
- มังกร ศรียะโคตร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล กรณีศึกษา : ตำบล ดงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2549. ถ่ายเอกสาร.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- รุทธ์ กล่อมชุ่ม และสุนทร โคตรบรรเทา. รายงานการวิจัยปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชน เข้าร่วมใน โครงการพัฒนาชุมชนในเขตชนบทยากจน : ศึกษากรณีเฉพาะหมู่บ้าน พัฒนาดีเด่น ปีพุทธศักราช 2526 ของจังหวัดอุดรดิติต์. พิษณุโลก : ฝ่ายกิจการ

- พลเรือนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 3, 2527.
- เรืองยศ ปรีดี. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท  
จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย  
มหาสารคาม, 2542. ถ่ายเอกสาร.
- วันชัย วัฒนศัพท์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทที่เหมาะสม  
(ADRP). กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- วิทยากร เชียงกุล. “วิเคราะห์การวางแผนพัฒนาชนบทในประเทศไทย,” วารสารสังคมศาสตร์  
และมนุษยศาสตร์. 13(1) : 73 – 74 : มีนาคม – เมษายน, 2526.
- ศรินทรา ทองกระจ่างเนตร. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานกลุ่มกิจกรรมของ  
ชาวบ้าน ในชนบท: ศึกษาในกรณีบ้านโนนเขวา ตำบลกุดฆ้องชัย อำเภอกมลาไสย  
จังหวัดกาฬสินธุ์. ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย  
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2535. ถ่ายเอกสาร.
- สมบูรณ์ กนกหงส์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต  
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม :  
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544. ถ่ายเอกสาร.
- สันติ คณารักษ์. ภาวะผู้นำในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) : ศึกษาเฉพาะ  
กรณีประธานคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.)  
ในพื้นที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) จังหวัดราชบุรี.  
วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. ถ่ายเอกสาร.
- สายพิรุณ น้อยศิริ. ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนากลุ่มประชาชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี  
ธนาคารข้าวบ้านโนนชุย ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา.  
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530. ถ่ายเอกสาร.
- สุจินต์ ดาววีระกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน :  
ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัด  
นครสวรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2527. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย  
ธรรมศาสตร์, 2527. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ :  
เฟื่องฟ้าพรินติ้ง, 2544.

- สุภาพ ศรีเมือง. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล : ศึกษากรณีตำบลบ้านโพธิ์  
อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม.  
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544. ถ่ายเอกสาร.
- เสวี ศรีหะไตร. แผนชุมชน ยามหม้อใหญ่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ ด้านแผนชุมชน  
พึ่งตนเอง (Kosumpisai Model). มหาสารคาม : สำนักงานอำเภอ โกสุมพิสัย,  
2547.
- อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรม  
ไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล,  
2527.
- อนงค์ พัฒนจักร. การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษาหมู่บ้าน  
ห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น,  
2535. ถ่ายเอกสาร.
- อภิชัย พันธเสน. แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง  
แอนด์พับลิชชิ่ง, 2539.
- อภิชาติ นุตเจริญ. การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการป่าชุมชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์.  
วิทยานิพนธ์ วท.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544. ถ่ายเอกสาร.
- อรรณพ พงษ์วาท. การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,  
2530.
- อาภรณ์ จันท์สว่าง. คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ :  
ม.ป.ท., 2522.
- อำนาจ คำดี้อ. สรุปเนื้อหาการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML.  
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.
- โอวาท สุทธนารักษ์. บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาเพื่อพึ่งตนเองของ  
ชุมชนโดยวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย, 2531. ถ่ายเอกสาร.
- Graff, Rickie Clinton. "Community Attitudes Toward Education and Participation in  
School," *Diserchtations Abstracts International*. 49(7) : 1633-A ; January,  
1989.



Hirsch, Phillip. **Development Dilemmas in Rural Thailand**. Singapore : Oxford University, 1990.

Miller, Van. **The Public Administration of American Schools**. New York : Macmillan, 1993.

Yamane, Taro. **Statistic and Introductory Analysis**. 2<sup>nd</sup> ed. New York : Harper & Row, 1974.



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY



ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/  
ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

---

### คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเสนอ  
วิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. คำตอบทุกคำตอบ ข้อมูลทุกอย่างในแบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยถือเป็นความลับ
3. ขอความกรุณาให้ตอบคำถามทุกข้อ
4. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้  
ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม  
ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม  
โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย  
จังหวัดมหาสารคาม  
ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ  
ดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง  
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
5. ผลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาคัดเลือก และ  
ดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง  
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
6. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้อนุญาตตอบแบบสอบถาม

โสภา สีลาโคตร

นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

แบบสอบถามการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน  
ในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML  
ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามขอได้โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ  ชาย  หญิง

2. อายุ

15 – 30 ปี

31 - 40 ปี

41 – 50 ปี

51 – 60 ปี

61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

ปวช./ปวส./อนุปริญญา

ปริญญาตรีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม  
โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพง  
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 5  
ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โปรดทำเครื่องหมาย  
✓ ลงในช่องคำตอบให้ตรงสภาพความเป็นจริงที่สุดเพียง 1 ข้อ

| การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม<br>โครงการ<br>พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่<br>ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม | ระดับการมีส่วนร่วม |     |             |      |                |
|---|--------------------|-----|-------------|------|----------------|
|   | มาก<br>ที่สุด      | มาก | ปาน<br>กลาง | น้อย | น้อย<br>ที่สุด |
| <b>1.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ</b>   |                    |     |             |      |                |
| 1. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเสนอสภาพ<br>ปัญหาของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพ<br>ของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                                |                    |     |             |      |                |
| 2. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการนำเสนอความ<br>ต้องการของหมู่บ้านกับการดำเนินงานตามโครงการ<br>พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                 |                    |     |             |      |                |
| 3. ท่านมีส่วนในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน<br>เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ<br>หมู่บ้าน/ชุมชน SML                           |                    |     |             |      |                |
| 4. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่<br>เกิดขึ้นกับชุมชน  |                    |     |             |      |                |
| 5. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือก<br>คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพ<br>ของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                                      |                    |     |             |      |                |

|   |  |  |  |  |  |
|---|--|--|--|--|--|
| 6. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคัดเลือกโครงการที่จะดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                                    |  |  |  |  |  |
| 7. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินงบประมาณตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML  |  |  |  |  |  |
| 8. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพิจารณาโครงการเข้าในแผนชุมชน   |  |  |  |  |  |
| <b>2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน</b>   |  |  |  |  |  |
| 9. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประชุม จัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน SML         |  |  |  |  |  |
| 10. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประชุม จัดเวทีประชาคม และแสดงความคิดเห็นในการจัดเวทีประชาคม เพื่อเสนอคัดเลือกโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML |  |  |  |  |  |
| 11. ท่านมีส่วนร่วมในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน เรื่องข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชนกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ              |  |  |  |  |  |
| 12. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน   |  |  |  |  |  |
| 13. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อบรรจุเข้าในแผนชุมชนของหมู่บ้าน   |  |  |  |  |  |
| 14. ท่านให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML  |  |  |  |  |  |
| 15. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านในที่ประชุมประชาคม   |  |  |  |  |  |
| 16. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะในระหว่างดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML   |  |  |  |  |  |

|   |  |  |  |  |  |
|---|--|--|--|--|--|
| 17. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML  |  |  |  |  |  |
| 18. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML              |  |  |  |  |  |
| 19. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่สถานศึกษาที่ออกติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน SML |  |  |  |  |  |
| <b>3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์</b>   |  |  |  |  |  |
| 20. ท่านได้รับความสะดวกสบายจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                                     |  |  |  |  |  |
| 21. ท่านได้รับความรู้จากการฝึกอบรมจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML                              |  |  |  |  |  |
| 22. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับการสนับสนุน โครงการต่าง ๆ ของส่วนราชการ  |  |  |  |  |  |
| 23. ท่านมีโอกาสดำเนินการได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน เรื่องการพัฒนาสังคมกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ                                   |  |  |  |  |  |
| 24. ท่านมีโอกาสดำเนินการได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน ความรู้ และแนวคิด เรื่อง การแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน กับบุคคลอื่นอยู่เสมอ   |  |  |  |  |  |
| 25. ท่านมีโอกาสดำเนินการได้รับความไว้วางใจจากรายการในหมู่บ้านในการบริหารงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML       |  |  |  |  |  |
| 26. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมทางศาสนา งานประเพณีวัฒนธรรม                                |  |  |  |  |  |
| 27. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประสบการณ์ ความรู้จากการดำเนินงานร่วมกับชุมชน  |  |  |  |  |  |



|   |  |  |  |  |  |
|---|--|--|--|--|--|
| <p>4. การมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา</p> <p>28. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML</p> |  |  |  |  |  |
| <p>29. ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง ในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML</p>  |  |  |  |  |  |
| <p>30. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน SML</p>  |  |  |  |  |  |
| <p>31. ในระหว่างการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน SML ท่านเคยเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานหรือไม่</p>  |  |  |  |  |  |
| <p>32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอเรียกร้องเกี่ยวกับความบกพร่องในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน SML</p>  |  |  |  |  |  |
| <p>33. ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML</p>  |  |  |  |  |  |
| <p>34. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน SML ร่วมกับ ส่วนราชการระดับอำเภอ</p>                                    |  |  |  |  |  |
| <p>35. ท่านมีส่วนร่วมในการตอบข้อซักถามและให้คำปรึกษาแก่ราษฎรในหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน SML</p>                               |  |  |  |  |  |

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา  
ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย  
จังหวัดมหาสารคาม

(1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

(2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

.....

.....

.....

(3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

.....

.....

.....

(4) ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม



ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

\*\*\*\*\* Method 1 (space saver) will be used for this analysis \*\*\*\*\*

### RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

#### Item-total Statistics

|        | Scale<br>Mean<br>If Item<br>Deleted | Scale<br>Variance<br>if Item<br>Deleted | Corrected<br>Item-<br>Total<br>Correlation | Alpha<br>if Item<br>Deleted |
|--------|-------------------------------------|---|--|-----------------------------|
| ข้อ 1  | 94.9600                             | 106.6922                                | .4364                                      | .9040                       |
| ข้อ 2  | 95.0400                             | 107.3453                                | .4139                                      | .9043                       |
| ข้อ 3  | 95.1000                             | 107.1939                                | .3459                                      | .9057                       |
| ข้อ 4  | 95.0800                             | 107.2180                                | .3663                                      | .9052                       |
| ข้อ 5  | 95.0800                             | 107.3404                                | .3578                                      | .9054                       |
| ข้อ 6  | 95.0800                             | 107.5853                                | .3776                                      | .9049                       |
| ข้อ 7  | 95.1600                             | 106.8718                                | .4742                                      | .9034                       |
| ข้อ 8  | 95.0400                             | 105.7943                                | .5687                                      | .9020                       |
| ข้อ 9  | 95.0800                             | 105.7486                                | .4683                                      | .9035                       |
| ข้อ 10 | 95.2000                             | 107.3878                                | .3559                                      | .9054                       |
| ข้อ 11 | 95.2000                             | 106.9796                                | .4498                                      | .9037                       |
| ข้อ 12 | 95.1800                             | 106.5588                                | .4912                                      | .9031                       |
| ข้อ 13 | 95.1800                             | 106.9261                                | .4615                                      | .9036                       |
| ข้อ 14 | 95.1200                             | 107.9363                                | .4106                                      | .9043                       |
| ข้อ 15 | 95.2400                             | 106.7576                                | .4547                                      | .9037                       |
| ข้อ 16 | 95.2800                             | 108.6955                                | .3384                                      | .9053                       |
| ข้อ 17 | 95.1800                             | 107.2935                                | .3860                                      | .9048                       |

|        |         |          |       |       |
|--------|---------|----------|-------|-------|
| ข้อ 18 | 95.0800 | 106.6057 | .5433 | .9025 |
| ข้อ 19 | 95.1600 | 107.1576 | .5186 | .9029 |
| ข้อ 20 | 95.1600 | 106.9943 | .4958 | .9031 |
| ข้อ 21 | 95.1400 | 107.4290 | .3509 | .9055 |
| ข้อ 22 | 95.0800 | 105.0588 | .5538 | .9021 |
| ข้อ 23 | 95.1200 | 107.8220 | .4445 | .9039 |
| ข้อ 24 | 95.1000 | 107.6020 | .4770 | .9035 |
| ข้อ 25 | 95.1000 | 107.4841 | .4533 | .9037 |
| ข้อ 26 | 95.2600 | 106.8494 | .4423 | .9039 |
| ข้อ 27 | 95.1400 | 107.2249 | .4542 | .9037 |
| ข้อ 28 | 95.3000 | 106.9898 | .4763 | .9034 |
| ข้อ 29 | 95.2200 | 107.5220 | .4262 | .9041 |
| ข้อ 30 | 95.3000 | 104.2959 | .6640 | .9005 |
| ข้อ 31 | 95.2600 | 109.6657 | .2616 | .9063 |
| ข้อ 32 | 95.1800 | 107.4086 | .5170 | .9029 |
| ข้อ 33 | 95.2000 | 107.4286 | .4728 | .9035 |
| ข้อ 34 | 95.3000 | 106.8673 | .5629 | .9024 |
| ข้อ 35 | 95.2800 | 108.3690 | .4263 | .9042 |

#### RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 50.0

N of Items = 35

Alpha = .9063



ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๐๑/ว ๕๕๓



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย

เรียน คุณประทีป ฤทธิกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน .....ชุด

ด้วยนางโสภา สีลาโคตร เลขประจำตัว G๔๘๒๓๓๔๗๑๐ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐ  
ประศาสนศาสตร์ ภาควิชาบริหารงาน ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วม  
ของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบล  
แพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตาม  
วัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ  
เครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมด้านการวัดและประเมินผลการวิจัย  
ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ  
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๒ - ๕๔๓๘

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๐๑/ว ๕๕๑



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย

เรียน คุณวิรัตน์ วิรัตน์คอนนอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน .....ชุด

ด้วยนางโสภา สีลาโคตร เลขประจำตัว G๔๘๒๓๓๔๗๑๐ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐ  
ประศาสนศาสตร์ ภาควิชาบริหารงาน ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วม  
ของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบล  
แพ่ง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตาม  
วัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ  
เครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมด้านการวัดและประเมินผลการวิจัย  
ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ  
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๒ - ๕๔๓๘



ที่ ศธ ๐๕๔๐.๐๑/ว ๕๕๓



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย

เรียน คุณพงษ์ศักดิ์ ณะมะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน .....ชุด

ด้วยนางโสภา สีลาโคตร เลขประจำตัว G๔๘๒๓๓๔๗๑๐ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐ  
ประศาสนศาสตร์ ภาควิชาบริหารงาน ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วม  
ของประชาชนในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบล  
แพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตาม  
วัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ  
เครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษาการวิจัย คึงเอกสารที่  
แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ  
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๒ - ๕๔๓๘

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๐๑/ ๕๕๔



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามการวิจัย

เรียน ท่านอธิการบดี

ด้วยนางโสภา สีลาโคตร เลขประจำตัว G๔๘๒๓๓๔๗๑๐ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐ  
ประศาสนศาสตร์ ภาควิชาบริหารงาน ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วม  
ของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบล  
แพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม"

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและ  
เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเพื่อการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน ในหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการ  
พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML จำนวน ๕๐ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตาม  
วัตถุประสงค์ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี  
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพโรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๒ - ๕๔๓๘

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๐๑/๕๕๕



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามการวิจัย

เรียน ท่านอธิการบดี

ด้วยนางโสภา สีลาโคตร เลขประจำตัว G๔๘๒๓๓๔๗๑๐ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐ  
ประศาสนศาสตร์ ภาควิชาบริหารงาน ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วม  
ของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบล  
แวง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตาม  
วัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล  
แบบสอบถามการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน ในหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของ  
หมู่บ้าน/ชุมชน SML จำนวน ๓๓๗ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี  
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๒ - ๕๔๓๘



ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล

นางโสภา สีลาโคตร

วัน เดือน ปีเกิด

วันที่ 10 มีนาคม 2516

ภูมิลำเนา

บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 8 ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย  
จังหวัดมหาสารคาม

อาชีพปัจจุบัน

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ปกครอง ระดับ 5

สถานที่ทำงาน

ที่ทำการปกครองอำเภอโกสุมพิสัย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2541

ศศ.บ. (การจัดการทั่วไป) สถาบันราชภัฏเลย

พ.ศ. 2551

รป.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY